

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра обліку та оподаткування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему:
**ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АНАЛІЗ ДОХОДІВ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА МАЛОГО БІЗНЕСУ**

Студента 2 курсу, 3м групи,
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»
спеціалізації «Облік і
оподаткування»

Католічук Дар'я
Миколаївна

Науковий керівник
кандидат економічних
наук,
доцент

Прокопова Олена
Миколаївна

Гарант освітньої
програми
доктор економічних наук,
професор

Бенько Микола
Миколайович

Київ 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ ДОХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА МАЛОГО БІЗНЕСУ	6
1.1. Економічна характеристика доходів в діяльності підприємства.....	6
1.2. Економіко-правовий аналіз та огляд нормативної бази і спеціальної літератури.....	13
1.3. Організація та методика обліку, оподаткування та аналізу доходів ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС».....	21
Висновки до розділу 1.....	28
РОЗДІЛ II. СУЧАСНИЙ СТАН ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА МАЛОГО БІЗНЕСУ.....	30
2.1. Фінансовий облік доходів діяльності підприємства малого бізнесу.....	30
2.2. Облік доходів діяльності підприємства в системі прийняття управлінських рішень.....	37
2.3. Облік доходів за умов застосування сучасних інформаційних систем.....	47
Висновки до розділу 2.....	59
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА СИСТЕМ АНАЛІЗУ ДОХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	61
3.1. Джерела, основні показники та методи аналізу доходів діяльності підприємства.....	61
3.2. Розробка та апробація, методика загального аналізу доходів діяльності підприємства.....	69
Висновки до розділу 3.....	75
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	84
ДОДАТКИ.....	91

ВСТУП

Актуальність. На сьогоднішньому етапі розвитку кожне підприємство незважаючи на форму власності, тип чи розміри ставить собі за мету в результаті фінансово-господарської діяльності здобути якомога більше економічних вигод, тобто максимізувати свої прибутки. Це прагнення є головною ціллю і метою існування кожного підприємства чи організації (фірми), на відміну від цілей, які ставились перед господарюючими суб'єктами в умовах планової економіки – виготовлення продукції. Основою зростання прибутковості підприємства є збільшення його доходів.

Про актуальність тематики обліку, оподаткування та аналізу доходів свідчить також рівень її розгляду в науковій та нормативно-правовій літературі, зокрема це Закони України, Постанови Кабінету Міністрів, різного роду положення (стандарти), праці, статті, наукові доробки багатьох економістів, бухгалтерів практиків та теоретиків.

Серед видатних вчених, які зробили вагомий внесок у розвиток тематики доходів в бухгалтерському обліку на різних історичних етапах, слід назвати Н.М. Ткаченко, А. Маршал, К. Маркс, Р. Фішер, В.М. Пархоменко, О.В. Лишиленко. Значний внесок зробили також українські вчені-професори В.В. Сопко, М.Г. Чумаченко, А.М. Поддєрьогін, Ф.Ф. Бутинець, В.Г. Лінник, В.К. Склярєнко та ін.

Важливість зазначених проблем та необхідність їх теоретичного дослідження й практичного обґрунтування обумовили вибір теми випускної кваліфікаційної роботи і вказують на її актуальність.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку, оподаткування та аналізу доходів діяльності підприємства малого бізнесу.

Основними **завданнями** випускної кваліфікаційної роботи є:

- розглянути економічну характеристику доходів діяльності підприємства малого бізнесу;
- здійснити економіко-правовий аналіз та огляд нормативної бази і спеціальної літератури;
- розглянути особливості організації та методикою обліку, оподаткування та аналізу доходів на прикладі ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС»;
- дослідити сучасний стан обліку доходів діяльності підприємства та запропонувати шляхи їх удосконалення;
- здійснити узагальнення інформації про доходи у фінансовій та податковій звітності;
- розглянути порядок обліку доходів за умов застосування сучасних інформаційних систем;
- проаналізувати джерела, основні показники та методи аналізу доходів діяльності підприємства;
- здійснити розробку та апробація методики загального аналізу доходів діяльності підприємства;
- запропонувати напрями стратегічного аналізу доходів діяльності підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти обліку, оподаткування та аналізу доходів підприємства малого бізнесу.

Об'єктом дослідження є процес обліку, оподаткування та аналізу доходів підприємства малого бізнесу.

Методи дослідження роботи є сукупність методів і прийомів, які використовувалися в процесі дослідження, а саме методи: теоретичного узагальнення – для розкриття сутності і змісту доходу як економічної категорії та для визначення загальних положень та тенденцій розвитку обліку, аналізу доходів від операційної діяльності; порівняння – для розмежування понять та критичного аналізу різних поглядів науковців на

досліджувані проблеми, а також для зіставлення відповідних положень національних П(с)БО та МСФЗ; аналізу – для дослідження факторного впливу показників доходів від операційної діяльності на загальний фінансовий результат, а також для аналітичних висновків за результатами обліку та аналізу доходу як складової частини системи управління на підприємстві; синтезу – у формуванні підходів щодо обліку доходів від операційної діяльності в системі управління господарюючих суб'єктів; індукції – для формування конкретного судження про стан обліку та аналізу доходів від операційної діяльності при дослідженні теоретичних та методологічних положень; дедукції – при дослідженні загальних правил і принципів відображення доходів від операційної діяльності у системі обліку, оподаткування і аналізу підприємства.

Інформаційною базою для написання випускної кваліфікаційної роботи послужили нормативно-правові акти з питань обліку та оподаткування доходів підприємства, монографії та навчальні видання по обліку й аналізу, періодичні видання.

Практична цінність випускної кваліфікаційної роботи полягає в розробці рекомендацій щодо удосконалення організації і методики обліку, аналізу та оподаткування доходів діяльності на підприємстві.

Апробація. Основні результати дослідження пройшли апробацію шляхом висвітлення у науковій статті «Організація обліку доходів діяльності підприємства малого бізнесу» у збірнику статей КНТЕУ.

Структура і обсяг роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох структурованих розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ ДОХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА МАЛОГО БІЗНЕСУ

1.1. Економічна характеристика доходів в діяльності підприємства

На сучасному етапі розвитку економіки України помітно, що ефективна фінансова діяльність підприємств неможлива без раціонального і економічно обґрунтованого підходу до планування своєї діяльності, до визначення стратегії збільшення доходів підприємства, аналізу і оцінки отриманих результатів. Однією з найголовніших складових стратегії фінансової політики підприємства є політика максимізації дохідності. Формування оптимального доходу підприємств у розмірах, необхідних для покриття його поточних витрат, сплати податків і отримання прибутку, що дає змогу забезпечити розширене відтворення, є необхідною умовою функціонування будь-якого підприємства.

В економічній літературі існує декілька визначень суті доходу. У широкому значенні дохід – гроші або матеріальні цінності, отримані від виробничої, комерційної, посередницької чи іншої діяльності (табл. 1.1).

Підсумовуючи необхідно зауважити, що поняття дохід є досить різносторонньою категорією вивчення, що потребує неупередженого

поглиблення теоретичних і практичних основ та рекомендацій. Це визначається тією роллю, яку доходи відіграють у розвитку підприємства та формування кінцевих результатів його фінансової спроможності та діяльності.

Вчені багатьох країн світу, незалежно від періоду їх творчості, висвітлювали категорію доходу в найрізноманітніших її аспектах. Незважаючи на відмінні напрями їх наукових досліджень, поняття «дохід» траплялось у працях майже всіх дослідників. Ця категорія була предметом широких дискусій серед представників різних економічних шкіл і течій.

Таблиця 1.1

Визначення сутності поняття «дохід»

Вчені-економісти	Сутність поглядів
Сідун В.А. та Пономаренко Ю.В. [54]	Характеризують дохід як витрати від реалізації продукції, послуг та виконання робіт без урахування податку на додану вартість та акцизного збору.
Волков О. [19]	Дохід – це приріст суми грошей над їх витратами на спожиті в процесі виробництва засоби, який отримує підприємство від реалізації новоствореної вартості.
Ткаченко Н.М. [59]	Дохід – збільшення економічних вигод у вигляді надходжень, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників).
Сопко В.В. [55]	Характеризує дохід як елемент діяльності – операційної, фінансової, інвестиційної, якщо відбулася подія його визнання на основі економічного змісту господарської операції та юридичного оформлення.
Грабова Н.М. [21]	Тракує дохід як винагороду за підприємницьку діяльність, компенсацію негативних емоцій пов'язаних з ризиком, конкуренцією, невизначеністю, страхом та виробництвом, орієнтованим на невідомий ринок.
Бутинець Ф.Ф. [16]	Визначає дохід як надходження економічних та фінансових вигод, які з'являються в результаті функціонування підприємства у якості виручки від реалізації продукції, (товарів, надання можливих робіт, послуг), дивідендів, гонорарів, відсотків, заохочувальних виплат

Це свого часу визнав один із світових авторитетів у цій сфері – відомий англійський економіст Джон Річард Хікс, який зазначав, що багато вчених викликали один в одного (та й у самих себе) певне замішання, приймаючи

різні визначення доходу, що були досить суперечливими та не цілком задовільними. Частково така розбіжність у тлумаченні сутності доходу пояснюється широкою сферою його застосування на макро- і мікрорівнях (національний дохід, дохід держави, дохід підприємства, дохід сім'ї тощо) [17, с. 209].

Дохід – надзвичайно поширене, часто застосовуване та водночас надзвичайно багатозначне поняття, що вживається у різноманітних значеннях [12, с. 118].

Тлумачення категорії доходу підприємства у науковій літературі базується загалом на двох принципових підходах, які визначають його зміст у широкому й вузькому розумінні.

Своєю чергою, широке розуміння змісту цього поняття охоплює економічний та бухгалтерський підхід до його визначення.

Підґрунтям економічного підходу щодо визначення поняття доходу є термін «виручка», тобто обсяг продажу виробленої підприємством продукції (робіт, послуг). Інколи цей термін ототожнюється з поняттям «дохід підприємства», що містить з останнього такі притаманні йому елементи, як отримана орендна плата (під час надання основних засобів в оренду), роялті (отримані підприємством платежі за використання його інноваційного або програмного продукту, торгової марки тощо), дивіденди та відсотки зі сформованого підприємством портфеля фінансових інвестицій у цінні папери сторонніх організацій тощо. Тому очевидно, що поняття «дохід підприємства» потрібно розглядати ширше, ніж «виручка від продажу продукції (робіт, послуг)». Найпоширенішим серед сучасних економістів стало визначення поняття «дохід підприємства» як суми виручки від реалізації продукції і майна, а також від здійснення позареалізаційних операцій [43, с. 90].

Дохід підприємства як економічна категорія, своєю чергою, також спирається на два базових підходи щодо визначення його сутності, а саме витратний та ринковий. Серед найбільш визнаних сучасних теорій, що ґрунтуються на цих підходах і певною мірою інтегрують їх, необхідно зазначити такі (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Характеристика теорій доходу

Теорія доходу	Зміст
Факторна теорія доходу	Розглядає дохід підприємства як результат корисного використання певних видів економічних ресурсів або факторів виробництва
Компенсаторна теорія доходу (або теорія підприємницького доходу)	Розглядає дохід як плату (компенсацію) підприємцю за здійснення підприємницької діяльності та ризик
Інноваційна теорія доходу	Розглядає певний вид додаткового доходу, сформованого підприємством (понад нормальний його рівень), коли воно впроваджує більш ефективні технологічні, організаційні та ін. інновації, що істотно підвищують продуктивність праці
Теорія монопольного доходу	Пояснює ті випадки, коли більш високий (додатковий) дохід є наслідком недостатньої конкуренції і навіть монопольного становища підприємства на певних сегментах ринку.

Джерело: складено автором на підставі [43, с. 90]

Зазначені теорії доходу не тільки не заперечують одна одну, а навіть частково збігаються. Кожна з них розкриває якийсь один бік складного процесу визначення сутності доходу підприємства і несе інформацію про об'єктивні механізми його формування. Бухгалтерське трактування поняття доходу підприємства переважно базується на терміні «економічна вигода».

Саме такий зміст цієї категорії використовується у теорії та методології західного й українського обліку. Визначення сутності доходу в західному обліку трактується із використанням трьох концепцій: концепції продукту, концепції вибуття і концепції приросту.

У концепції продукту дохід розглядається як динамічний процес створення підприємством товарів і послуг протягом певного проміжку часу.

Зокрема, такі вчені, як Патон і Літлтон, доходом називали продукт діяльності підприємства. Визначення доходу в цій концепції не характеризує ні момент визнання доходу, ні його величину, що є, за справедливим твердженням багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених, основним недоліком вказаного поняття [43, с. 91].

У разі використання концепції вибуття, робиться акцент на обставини визнання доходу тільки після передачі покупцям виробленої продукції та послуг. Уразливість такого підходу до визнання сутності доходу полягає в тому, що він не дає змогу обліковувати у складі доходу виручку, нараховану згідно з умовами договору за завершеними етапами виконаних робіт. Це набуває особливої актуальності для будівельних організацій, які обліковують дохід за будівельно-монтажними роботами, залежно від відсотка виконання робіт за договорами підряду, хоча передача об'єкта покупцю (замовнику) виконується після завершення всіх робіт і введення об'єкта в експлуатацію. У концепції приросту дохід визначають як грошові кошти, одержані на момент продажу товарів і послуг або після нього внаслідок продажу в кредит.

При цьому сутність доходу, як категорії бухгалтерського обліку, полягає в надходженні або прирості активів внаслідок продажу товарів і послуг. Такий підхід до змісту поняття доходу є більш домінуючим, порівняно з підходами в концепції продукту і концепції вибуття [43, с. 92].

У вітчизняному бухгалтерському обліку методологічною основою формування інформації про доходи є П(С)БО 15 «Дохід» [8] та П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати» [9]. У Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» задекларовано, що П(С)БО безпосередньо ґрунтуються на МСБО, а точніше не суперечать міжнародним стандартам [5]. Це свідчить про те, що майже кожному П(С)БО відповідає певне МСБО та МСФЗ. Зокрема, П(С)БО 15 «Дохід» відповідає МСБО 18 «Дохід» та містить елементи МСБО 20 «Облік державних грантів і розкриття

інформації про державну допомогу». Відповідно до МСБО 18 «Дохід», доходом визнається валове надходження економічних вигод протягом певного періоду, що виникає в ході звичайної діяльності суб'єкта господарювання, коли власний капітал зростає внаслідок цього надходження, а не внаслідок внесків учасників капіталу [8].

Аналогічно коментує зміст доходів Торговий кодекс Німеччини – основний нормативний документ, який регулює бухгалтерський облік у цій країні. Тобто в зазначених нормативних документах акцент робиться не тільки на надходженні активів, а й на підвищенні їх вартості. Цей підхід є виправданим, оскільки збільшення вартості активів можливе не лише під час їх надходження, а й внаслідок їх переоцінки. Однак, погоджуючись з думкою Т.Г. Камінської, недоліком такого підходу до визначення доходів варто визнати те, що ця категорія не розглядається в контексті вартісного виміру руху капіталу суб'єкта господарювання і не прив'язана до такої категорії капіталу, як статутний капітал [29, с. 22]. Тому цікавим є аналіз цього визначення у Національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку. Дохід, згідно із П(С)БО 15 «Дохід», визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (крім внеску учасників) за умови, якщо оцінка доходу може бути достовірно визначена [8].

Основною перевагою такого визначення, порівняно з поняттям доходу в міжнародному обліку, є відображення доходу як збільшення капіталу підприємства, але відмежування цього поняття від внесків власників майна. Проте тлумачення доходу як збільшення економічних вигод у формі надходження активів або зменшення зобов'язань, своєю чергою, також піддається критиці науковців як не зовсім коректне. Так, наприклад, Н.М. Ушакова зазначає, що не кожне збільшення активів та зменшення зобов'язань характеризує момент отримання доходу. Про отримання доходу свідчить

оплата рахунку, пред'явленого підприємством покупцеві його продукції (товарів, робіт, послуг). Стосовно зобов'язань підприємства, то за їх безпосереднього погашення жодного зростання капіталу насправді не відбувається. До зростання капіталу призводить не погашення зобов'язань, а відмова кредитора від своїх прав, тобто тоді, коли активи отримані підприємством на безоплатній основі [64, с. 223].

Головна відмінність між МСБО і П(С)БО полягає у скороченій формі останнього. Тобто під час складання національних стандартів деякі аспекти були повністю не розкриті, а саме:

1. П(С)БО 15 «Дохід», на відміну від МСБО 18 «Дохід», не визнає доходом суми попередньої оплати, авансів у рахунок оплати продукції, суми завдатку під заставу або в погашення позики (якщо це передбачено відповідним договором), надходження від первинного розміщення цінних паперів.

2. У національних стандартах оцінка моменту, на який підприємство передає покупцеві істотні ризики та винагороди від володіння певним активом, вимагає детального вивчення обставин операцій для впевненості в передачі ризику.

3. Національні стандарти не задовольняють критерії визнання доходу після доставки клієнту товарів.

4. П(С)БО 15 «Дохід» не регламентує ситуацію отримання готівки від реалізації до того, як здійснюється доставка товару або виконання послуг.

5. Проблема невідповідності П(С)БО 15 «Дохід» до МСБО 18 «Дохід» проявляється у ситуації, коли товари продано з гарантією та ін. [27, с. 67].

Основними причинами наявності деяких розбіжностей у методологічних засадах регламентування аспекту визнання доходу національними П(С)БО по відносно вимог МСБО є надмірне державне регламентування цього процесу, невідповідність рівня розвитку економічних

зав'язків між суб'єктами господарювання, відсутність механізму здійснення гарантій щодо виконання зобов'язань сторін взаємодії тощо [27, с. 69].

На відміну від широкого трактування категорії «дохід підприємства» як за економічним, так і за бухгалтерським підходом, вузьке трактування цього поняття істотно обмежує його зміст за кількісними параметрами.

У сучасній західній і вітчизняній науковій літературі дохід, окрім зазначених вище положень, розглядається також і як одна з центральних величин у теорії оподаткування та податковому законодавстві. Так, для цілей оподаткування дохід трактується як надходження, що виникають на основі процесу ціноутворення, з урахуванням відповідних понесених затрат у розрізі окремих джерел (форм) доходу або його суб'єктів [45, с. 241].

Майже всі відомі економісти різних часів вивчали джерела виникнення доходів. Вони намагалися дослідити виникнення та зростання доходів конкретного підприємства і держави в цілому.

Отже, доходи – це наслідок продуктивної операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Структура доходів змінюється залежно від джерела їх утворення. Так, дохід від реалізації це результат суспільного визнання споживчої вартості реалізованих товарів (робіт, послуг). Його складовими є вартість праці та додана вартість, що розкладається на: заробітну плату робітників та валовий прибуток (який є джерелом покриття: непрямих витрат, пов'язаних зі здійсненням функції управління, створення резервів, накопичення джерел майбутнього розширення виробництва, здійснення соціальних програм).

1.2. Економіко-правовий аналіз та огляд нормативної бази і спеціальної літератури

На нормативно-правовій базі, методичних рекомендаціях та інструктивних матеріалах побудована та існує система обліку і оподаткування діяльності підприємства. Огляд нормативної бази на нормативних документів з обліку, аналізу та оподаткування наведено в табл. 1.3. та в дод.Б.

Таблиця 1.3

Нормативні документи, які пов'язані з питаннями обліку, аналізу та оподаткування доходів підприємства

№ п/п	Документ	Характеристика
1	Конституція України від 28.06.96 № 254к/96-ВР [1]	Основний закон України
2	Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-5 [3]	Містить перелік податків та зборів, їх платники
3	Господарський кодекс України від 16.01. 2003 р. № 436-4 [2]	Встановлює правові основи господарської діяльності
4	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. №996-14 [5]	Демонструє основні принципи, організацію бухгалтерського обліку та фінансової звітності, перелік затверджених документів бухгалтерського обліку
5	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності” [7]	Показує формування та зміст звіту про фінансові результати, вказуючи умови для розкриття змісту статей
6	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 „Дохід” від 29.11. 1999 р. №290 [8]	Відображення методології формування доходів та їх відображення в бухгалтерському обліку та складання на їх основі фінансової звітності

Існуюча система бухгалтерського обліку та економічного оподаткування за доходами на підприємствах не може повністю існувати без відповідного їхнього нормативно-правового забезпечення. Дане забезпечення формувалось протягом багатьох років існування нашої держави і перебуває на етапі виникнення постійних змін, які відбуваються разом із політичними, економічними, інтеграційними, соціальними та багатьма іншими чинниками. Організація нормативно-правового забезпечення облікового та контрольного

процесів є дуже потрібною функцією стосовно обліку доходів та відповідно процесів його організації. Основою такого забезпечення стає відповідна документація та її компоненти у вигляді нормативно-довідкової інформації.

Проблеми нормативно-правового забезпечення обліку та оподаткування в Україні досліджували багато вчених. Проте багато проблем обліку, оподаткування, звітності ще потрібно вирішити, тому що це пов'язано з різними причинами. Науковці не повною мірою приділяють увагу глибокому всеохоплюючому аналізу існуючій зараз нормативно-правовій базі обліку та її порівнянню з минулою, виявленню неузгодженостей, які виникають у процесі використання нормативно-правових актів з обліку та оподаткування, витрат і доходів підприємств.

Нормативне забезпечення обліку і оподаткування – це сукупність нормативно-правових актів найвищих гілок влади у державі, Міністерства фінансів України, інших міністерств та відомств та кожного окремого підприємства, які дають змогу повноцінно функціонувати та стрімко розвиватися бухгалтерському обліку, фінансовій звітності й економічному оподаткування в Україні.

До основних видів нормативно-правового забезпечення обліку і оподаткування витрат та доходів підприємств відносять: Податковий Кодекс України [3], Цивільний Кодекс України [4], Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [5], „Про контролёрську діяльність” [6], „Про державну фінансову інспекцію України”, Наказ про облікову політику підприємства, Укази Президента України; постанови і рішення Кабінету Міністрів України; накази, постанови, розпорядження, листи, роз'яснення міністерств та відомств; графіки документообігу, графіки виконання обліково-звітних та контрольних-ревізійних робіт.

На наш погляд, нормативно-правова база економічного оподаткування в Україні не широко розглядається, на відміно від нормативно-правової бази фінансової звітності.

Отже, потрібно зауважити, що у нас на даний час найвищий державний рівень повільним темпом викоринює систему корупції, яка формувалась на протязі довгих років та певною мірою зростає зацікавленість у ефективному і якісному державному економічному контролі, тому що це створить стимул для побудови могутньої держави.

За нашими спостереженнями на даний момент існує потреба у покращенні та збільшенні ефективності системи державного фінансового оподаткування, розвитку громадського оподаткування на новому етапі, тобто здійсненні оподаткування за дотриманням послідовності здійснення реформ у сфері економіки та відсотком їх виконання, поліпшення умов шляхом зростання витрат на проведення оптимізації структури внутрішньогосподарського оподаткування і підтримки його в належному стані протягом [36, с. 206].

Зазначимо, що методологічні засади формування в бухгалтерському обліку підприємств торгівлі та ресторанного господарства інформації про доходи підприємства та її розкриття в фінансовій звітності регламентуються національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» [8], 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [9].

Відповідно до вищезазначених нормативно-правових актів розглянемо визначення доходів підприємства.

Доходи - це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників) за звітний період [8].

Згідно з П(с)БО № 15 (п.4) доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які приводять до зростання власного капіталу, за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників. Не визнаються доходами: суми податків на додану вартість, акцизів, інших податків і обов'язкових платежів, що підлягають перерахуванню до бюджету й позабюджетних фондів; сума надходжень за договором комісії, агентським та іншим аналогічним договором на користь комітента тощо; сума попередньої оплати продукції (товарів, робіт, послуг); сума авансу в рахунок оплати продукції (товарів, робіт, послуг); сума завдатку під заставу або на погашення позики, якщо це передбачено відповідними угодами; надходження, що належать іншим особам [8].

Усі ці визначення не суперечать МСБО 18 «Дохід» і тому можуть бути використані при розробленні подальших схем формування відповідних показників звіту про фінансові результати. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку визначають дохід як валове надходження економічних вигод протягом певного періоду, яке виникає в ході звичайної діяльності, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження, а не в результаті внесків учасників капіталу.

Відповідно до П(С)БО 15 «Дохід» визнані доходи класифікуються в бухгалтерському обліку за такими групами:

- дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- інші операційні доходи;
- фінансові доходи;
- інші доходи;
- надзвичайні доходи [8].

Не визнаються доходами такі надходження від інших осіб:

- сума податку на додану вартість, акцизів, інших податків і обов'язкових платежів, що підлягають перерахуванню до бюджету й позабюджетних фондів;
- сума надходжень за договором комісії, агентським та іншим аналогічним договором на користь комітента, принципала тощо;
- сума попередньої оплати продукції (товарів, робіт, послуг);
- сума авансу в рахунок оплати продукції (товарів, робіт, послуг);
- сума завдатку під заставу або в погашення позики, якщо це передбачено відповідним договором;
- надходження, що належать іншим особам;
- надходження від первинного розміщення цінних паперів [8].

Склад доходів, в залежності від видів діяльності підприємства, визначено НП(С)БО І «Загальні вимоги до фінансової звітності» [9]. Перелік і склад доходів від реалізації, зважаючи на їх особливість, варто поділити на: доходи від реалізації готової продукції; доходи від реалізації товарів; доходи від надання послуг (виконання робіт).

Особливість визнання доходів від реалізації продукції (товарів, інших активів) відповідно П(С)БО 15 «Дохід» має відповідати наступним умовам:

- покупцеві передані ризики та вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив);
- підприємство надалі не здійснює управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами);
- сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена;
- є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигід підприємства;
- витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені [8].

Дохід відображається в бухгалтерському обліку в сумі справедливої вартості активів, що отримані або підлягають отриманню.

Перелік інших операційних доходів наведений в П(С)БО 15 «Дохід» [8].

Доходом від участі в капіталі є дохід, отриманий від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких ведеться методом участі в капіталі.

Перелік і склад фінансових доходів регулюється НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» і підприємству необхідно визначитись із складом доходів, які виникають у результаті використання активів підприємства іншими сторонами. Фінансові доходи можуть виникати в результаті інвестицій (участі в капіталі інших підприємств) в асоційовані, спільні та дочірні підприємства. Також фінансові доходи підприємство може одержувати у вигляді процентів, відсотків, роялті, які відповідно до П(С)БО 15 «Дохід» мають особливий порядок визнання: проценти визнаються у тому звітному періоді, до якого вони належать, виходячи з бази нарахування та строку користування відповідними активами; роялті визнаються за принципом нарахування згідно з економічним змістом відповідної угоди; дивіденди визнаються у періоді прийняття рішення про їх виплату [9].

Доходи, які виникають у процесі звичайної діяльності, але не пов'язані з фінансовою діяльністю підприємства відносяться до інших доходів, перелік і склад яких підприємство встановлює відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Доходи майбутніх періодів є особливим видом доходів, що зумовлює необхідність ще одного елемента облікової політики підприємства, такого як організація їх обліку та порядок зарахування до складу доходів звітних періодів. Доходи майбутніх періодів - це надходження у вигляді попередніх платежів, зарахування яких до складу доходів підприємства має відбуватися

у подальших періодах, у міру їх настання. В результаті одержання таких платежів у підприємства на балансі виникають зобов'язання, які втрачають силу в міру їх виконання. Тому, відповідно до п.6 П(С)БО 11 «Зобов'язання», доходи майбутніх періодів є одним із видів зобов'язань підприємства. Разом з тим, доходи майбутніх періодів можна визнати доходами відповідно до п.5 П(С)БО 15 «Дохід», оскільки є збільшення активів у вигляді надходження виручки і оцінка доходу не тільки може бути достовірно визначена, а вже є визначеною [8].

До доходів майбутніх періодів відносять: доходи у вигляді одержаних авансових платежів за здані в оренду основні засоби і інші необоротні активи (авансові орендні платежі); передплата на газети, журнали, періодичні та довідкові видання; виручка від продажу квитків транспортних і театральновидовищних підприємств; абонентна плата за користування засобами зв'язку тощо [8].

Так, визначення доходу, як об'єкта бухгалтерського обліку, наданого у Концептуальній основі складання та подання фінансових звітів у міжнародних та національних стандартах бухгалтерського обліку, наведемо у табл. 1.4.

Так, як до діяльності підприємства відноситься не лише дохід від реалізації, а й інший операційний дохід, тому наступна частина питання буде присвячена висвітленню саме цього виду доходу [45, с. 244].

Таблиця 1.4

Визначення доходу, як об'єкта бухгалтерського обліку

Джерело	Визначення доходу
Концептуальна основа (Framework) складання та подання фінансових звітів	Збільшення економічних вигод протягом облікового періоду у вигляді надходження або збільшення активів чи зменшення власного капіталу, окрім випадків, пов'язаних із внесками учасників капіталу.
Рада з розробки стандартів	Дохід – це притік активів господарської одиниці або

фінансового обліку США (FASB)	погашення його кредиторської заборгованості (або комбінації одного та другого) в результаті поставки або виробництва товарів, надання послуг або інших операцій, що становлять основу діяльності суб'єкта.
Американська бухгалтерська асоціація (ААА)	Дохід – це грошове визначення сукупності продуктів або послуг, які передані підприємством своїм покупцям протягом деякого періоду часу.
МСБО 18 «Дохід»	Дохід від основної діяльності – валове надходження економічних вигод протягом певного періоду, яке виникає у ході звичайної діяльності підприємства, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження, а не в результаті внесків учасників капіталу.
П(с)БО 3 «Звіт про фінансові результати» пункт 4.	Доходи - збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників) за звітний період.

Розглядаючи висвітлення даної проблеми в спеціальній літературі (дод. В). ми бачимо багато наукових точок зору.

Так, на думку М.С. Пушкаря, «дохід», як економічна категорія означає «потік грошових та інших надходжень за одиницю часу і складається з таких по факторних елементів, як прибуток, заробітна плата, процент і рента» [50, с. 389].

Сопко В.В. характеризує дохід «як валовий приплив (надходження) економічної вигоди протягом звітного періоду, який виникає у процесі звичайної діяльності підприємства» [55, с. 403].

Нападовська Л.В. вважає, що дохід (кінцева цінність), створений підприємством, визначається тим, скільки покупці готові заплатити за товари, які пропонує підприємство [42].

Дерій В.А. дає таке роз'яснення: «Доходом слід вважати економічну категорію, що означає одержання підприємством певних активів (грошей, матеріальних ресурсів) чи зменшення сум зобов'язань, які спонукають до

збільшення сум власного капіталу (за мінусом збільшення сум капіталу з внесків власників або учасників)» [25, с. 28]

Інший підхід до визначення сутності доходу використовується Радою з розробки стандартів фінансового обліку (FASB): «Дохід – це надходження активів господарської одиниці чи погашення його кредиторської заборгованості в результаті постачання або виробництва товарів, надання послуг чи інших операцій, що складають його основну діяльність» [65, с. 78].

У цьому разі необхідно розмежовувати надходження активів на такі, що призводять до збільшення доходів та не призводять до цього.

Узагальнення результатів дослідження економіко-правового аналізу та огляду нормативної бази і спеціальної літератури щодо сутності доходів діяльності підприємства дозволило зробити певні висновки:

- дохід виступає показником господарської діяльності підприємства;
- існуюча класифікація доходів не повністю відповідає вимогам ринкової економіки;
- основним недоліком обліку доходів підприємства виступає проблема формування єдиної інформаційної загальнодержавної бази норм і нормативів для обліку та оподаткування за доходами суб'єкта господарювання. Ще однією не менш важливою проблемою є проблема рівня відповідальності обліково-контрольної системи підприємства, що стосується його витрат і доходів чинному законодавству з обліку та оподаткування враховуючи мету та завданням відповідного підприємства.

1.3. Організація та методика обліку, оподаткування та аналізу доходів ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС»

Базове підприємство ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» зареєстровано в м. Києві відповідно до Господарського кодексу України, Цивільного кодексу

України, Закону України «Про господарські товариства», інших законодавчих актів України.

Підприємство є юридичною особою, керується чинним законодавством України, Статутом, має відокремлене майно, самостійний баланс, свій фірмовий бланк, печатку з найменуванням, штамп, поточний, валютний та інші рахунки в установах банків, знаходиться за адресою вул. Ярославська, 4.

Основною метою діяльності базового підприємства ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» є отримання прибутку від торговельної та інших видів підприємницької діяльності. Основними видами діяльності підприємства є :

- ✓ оптова та роздрібна торгівля будівельними матеріалами;
- ✓ будівництво будівель;
- ✓ посередництво в спеціалізованій торгівлі іншими товарами;
- ✓ оптова та роздрібна торгівля;
- ✓ інші види торгівлі;
- ✓ рекламні діяльність;
- ✓ посередництво в торгівлі товарами широкого асортименту тощо.

Всі види діяльності підприємства вказані у витязі з Статуту. Розмір Статутного капіталу і порядок його формування встановлюється Статутом ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС». Виконавчим органом Товариства є Директор (рис 1.2).

Згідно Наказу про облікову політику відповідальним за ведення господарської діяльності, управління майном, ефективністю його використання в цілому є Директор.

Перелік осіб, які мають право підпису первинних документів:

- директор;
- заступник директора ;
- головний бухгалтер.

Вказані особи несуть відповідальність за достовірність таких документів та своєчасність їх складання.

Незалежно від обраної форми бухгалтерського обліку відповідальність за його організацію несе керівник. Він зобов'язаний створити необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку, забезпечити фіксування фактів здійснення усіх господарських операцій у первинних документах, неухильне виконання всіма підрозділами та службами, працівниками підприємства, причетними до обліку, правомірних вимог головного бухгалтера щодо порядку оформлення та подання для обліку документів і відомостей. Головний бухгалтер несе відповідальність за дотримання єдиних методологічних положень ведення бухгалтерського обліку.

```
graph TD; D[ДИРЕКТОР] --> A[ ]; A --> B[ ];
```

ДИРЕКТОР

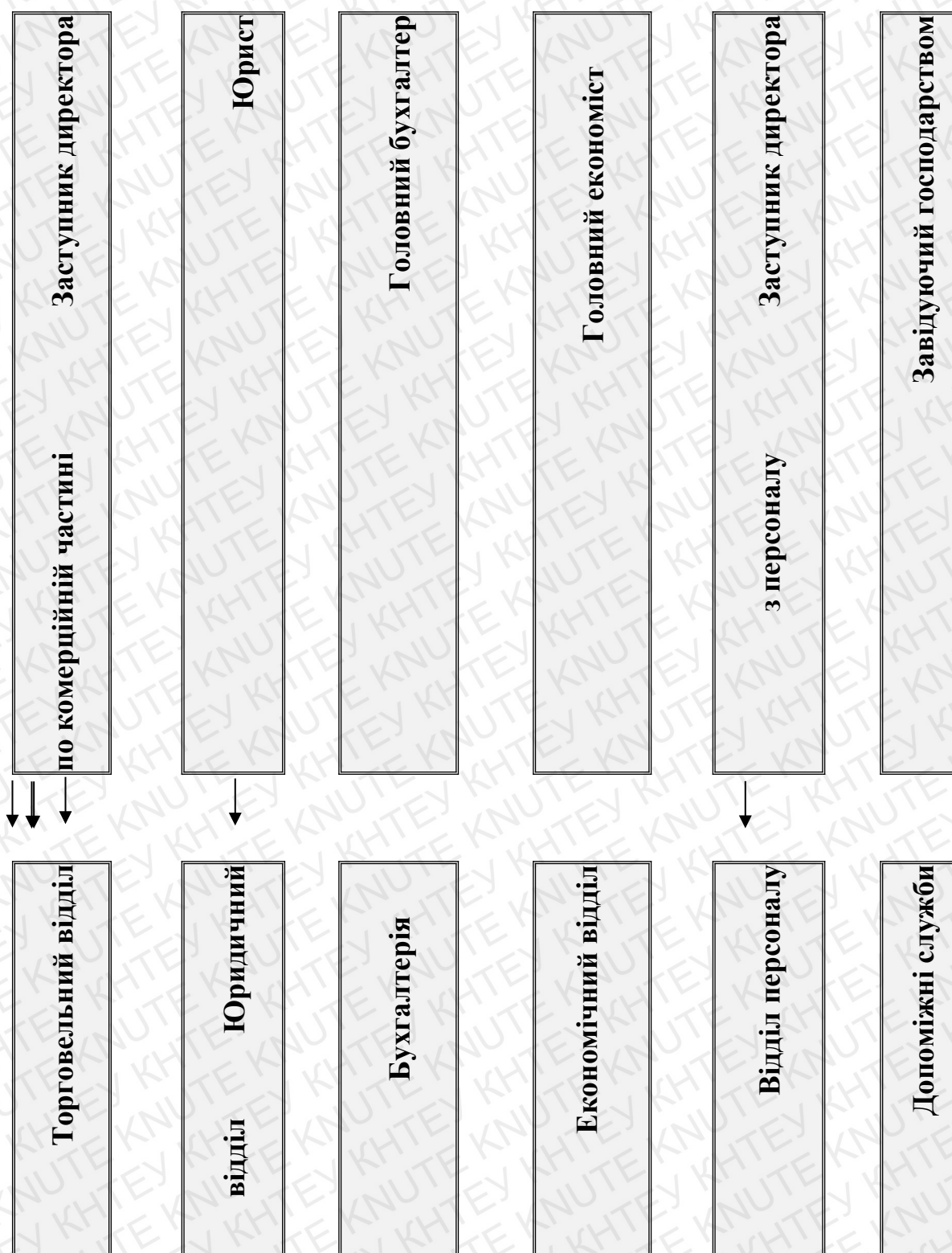

Рис.1.2. Організаційно-економічна структура ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС»

Діяльність кожної посадової особи спрямована на реалізацію ряду завдань, що випливають із загальних завдань структурного підрозділу і об'єкта управління в цілому. Виконання посадовою особою поставлених перед нею завдань забезпечується виконанням відповідних інструкцій, які випливають із завдань підрозділу, підприємства. В залежності від категорії працівників необхідно зробити диференціювання в розмірі їх завдань, функцій і відповідальності. Для того, щоб правильно організувати роботу бухгалтерської служби на підприємстві, необхідно достатньо чітко визначити обсяг службових обов'язків, права і відповідальність кожного виконавця. Для цих цілей служать посадові інструкції бухгалтера, які затверджуються для головного бухгалтера – керівником підприємства, а для інших працівників бухгалтерії – головним бухгалтером підприємства. Їх застосування дозволяє не тільки ефективно використовувати кожного опрацівника, але й прискорити процес документообороту, підвищити оперативність просування облікової інформації. Оскільки підприємство займається торговельною діяльністю, то основний документооборот можна поділити на документи по придбанню товарів та документи по реалізації товарів. Одержання товару від постачальників підтверджується накладними та товаротранспортними накладними (ТТН), одержання послуг - актами виконаних робіт, реалізація (продаж) товарів - видатковими накладними. Оплата постачальникам за товар, транспортним організаціям та іншим підприємствам, а також продаж товарів покупцям здійснюється на підставі договорів або рахунків, які виконують функцію одноразового договору.

Оплата здійснюється головним бухгалтером через розрахунковий рахунок. Система охоплює всі стадії бухгалтерського обліку: На першій стадії оформлюються необхідні документи, які є підставою для переміщення грошових засобів або матеріальних цінностей.

На другій стадії операції, здійснені на підставі відповідних документів, відображаються на рахунках бухгалтерського обліку.

На третій стадії готуються внутрішні та зовнішні звітні документи по фактам фінансово-господарської діяльності за певний звітний період. На цій стадії система дозволяє:

- ✓ одержувати періодичну звітність з руху коштів у вигляді оборотного балансу, книги обліку господарських операцій, касової книги, відомості розрахунків з дебіторами - кредиторами, головної книги, звітів по аналітичним даним до рахунків;
- ✓ одержувати баланс підприємства, додатки до балансу та інші звітні документи для подання до державних органів;

На четвертій, заключній стадії, можна використовувати програму для одержання додаткової інформації, необхідної для проведення аналізу.

Основні показники фінансово-господарської діяльності ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» за 2014-2017 рр. наведені в пояснювальній записці (дод.А).

Характеризуючи основні показники діяльності ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» можна відмітити певні позитивні зрушення. В першу чергу це стосується збільшення показника чистого прибутку підприємства в 2015р. на 25,2 тис.грн. (340,5%), в 2016 на 48,3 тис.грн. (148,2%) та в 2017р. на 7,0 тис.грн. (7,9%), причиною цього є збільшення в динаміці доходів від реалізації продукції та чистого доходу від реалізації продукції підприємства. Дохід від реалізації продукції збільшився на 68,0 тис.грн. (48,5%) в 2015р. в порівнянні з 2014р., на 171,6 тис.грн. (82,4%) в 2016р. та на 166,2 тис.грн. (30,4%) в 2017р. Показник чистого доходу від реалізації продукції зазнав також деяких змін, а саме: в 2015р. він збільшився на 91,1 тис.грн. або на 77,9%, в 2016р. в порівнянні з 2015р. – на 171,1 тис.грн. або на 82,3%, та в 2017р. в порівнянні з 2016р. – на 166,1 тис.грн. або на 30,5%, що є дуже значним підвищенням даного показника і позитивно впливовим на діяльність нашого підприємства.

Отже, керівництву підприємства потрібно і надалі краще проводити внутрішню політику, завданнями якої є пошук резервів економії витрат, впроваджувати заходи для підвищення доходів, підвищувати оборотність активів, вводити додаткові пільги та послуги для покупців.

Висновки до розділу 1

За результатами проведеного дослідження встановлено, що під доходами розуміють збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників) за звітний період. Загалом, доходи є наслідком продуктивної операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.

В свою чергу, доходами діяльності підприємства є доходи, що виникли внаслідок діяльності підприємства.

Встановлено, що існуюча система бухгалтерського обліку та економічного оподаткування за доходами на підприємствах не може повністю існувати без відповідного їхнього нормативно-правового забезпечення.

Тож, до основних видів нормативно-правового забезпечення обліку і оподаткування доходів підприємств відносять: Податковий Кодекс України, Цивільний Кодекс України, Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, „Про контролерську діяльність”, „Про державну фінансову інспекцію України”, Наказ про облікову політику підприємства, Укази Президента України; постанови і рішення Кабінету Міністрів України; накази, постанови, розпорядження, листи, роз'яснення

міністерств та відомств; графіки документообігу, графіки виконання обліково-звітних та контрольно-ревізійних робіт.

Підсумки дослідження економіко-правового аналізу та огляду нормативної бази і спеціальної літератури щодо сутності доходів діяльності підприємства дає зробити наступні висновки:

- дохід виступає показником господарської діяльності підприємства;
- існуюча класифікація доходів не повністю відповідає вимогам ринкової економіки;
- основним недоліком обліку доходів підприємства виступає проблема формування єдиної інформаційної загальнодержавної бази норм і нормативів для обліку та оподаткування за доходами суб'єкта господарювання. Ще однією не менш важливою проблемою є проблема рівня відповідальності обліково-контрольної системи підприємства, що стосується його витрат і доходів чинному законодавству з обліку та оподаткування враховуючи мету та завданням відповідного підприємства.

Об'єктом дослідження випускної кваліфікаційної роботи є ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС», яке спеціалізується у торгівлі будівельними матеріалами.

Зауважимо, що питання організації бухгалтерського обліку, аналізу та оподаткування за доходами на підприємстві ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» належать до компетенції його власника відповідно до законодавства та установчих документів.

Для узагальнення інформації про інші доходи діяльності підприємства, крім доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на підприємстві використовують рахунок 71 „Інший операційний дохід”.

Відображення інших операційних доходів на рахунках бухгалтерського обліку здійснюється на підставі первинних документів. Первинними документами з обліку інших операційних доходів є: рахунки-фактури,

товарно-транспортні накладні, платіжні вимоги, акти інвентаризації, прибуткові касові ордери, виписки банку, розрахунки і довідки бухгалтерії.

ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» для синтетичного обліку інших операційних доходів використовує рахунок 719 „Інші доходи від операційної діяльності. Синтетичний облік доходів дочірнього підприємства ведеться в Головній книзі за допомогою таблично-автоматизованої форми обліку – 1С-7.7.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ

ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Фінансовий облік доходів діяльності підприємства

Для узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції (товарів, робіт, послуг), і про інші вирахування з доходу Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств й організацій передбачено рахунок 70 “Доходи від реалізації” [37, с. 357].

Рахунок 70 “Доходи від реалізації” має такі субрахунки:

701 “Дохід від реалізації готової продукції”;

702 “Дохід від реалізації товарів”;

703 “Дохід від реалізації робіт та послуг”;

704 “Вирахування з доходу”;

705 “Перестраховання”.

За кредитом субрахунків 701–703 відображаються збільшення (одержання) доходу, за дебетом – належна сума непрямих податків (акцизного збору, податку на додану вартість та інших, передбачених законодавством); результат операцій перестраховання (у кореспонденції з субрахунком 705 “Перестраховання”); результат зміни резервів незароблених

премій (у страхових організаціях) і списання в порядку закриття на рахунок 79 “Фінансові результати”.

На субрахунку 701 “Дохід від реалізації готової продукції” узагальнюється інформація про доходи від реалізації готової продукції.

На субрахунку 702 “Дохід від реалізації товарів” підприємства торгівлі та інші організації узагальнюють інформацію про доходи від реалізації товарів [37, с. 357].

На субрахунку 703 “Дохід від реалізації робіт і послуг” підприємства й організації, що виконують роботи та надають послуги, узагальнюють інформацію про доходи від реалізації робіт і послуг, зокрема, дохід від орендних платежів за оренду об’єктів інвестиційної нерухомості, про результати зміни резервів незароблених премій.

Аналітичний облік доходів від реалізації ведеться за видами (групами) продукції, товарів, робіт, послуг, регіонами збуту та/або іншими напрямками, визначеними підприємством.

За дебетом субрахунку 704 “Вирахування з доходу” відображаються суми надходжень за договорами комісії, агентськими та іншими аналогічними договорами на користь комітентів, принципалів; сума наданих після дати реалізації знижок покупцям, вартість повернених покупцем продукції та товарів й інші суми, що підлягають вирахуванню з доходу. За кредитом субрахунку 704 відображається списання дебетових оборотів на рахунок 79 “Фінансові результати” [37, с. 358].

На субрахунку 705 “Перестрахування” підприємства, які є страховиками відповідно до Закону України “Про страхування”, узагальнюють інформацію про частки страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) за договорами перестрахування [37, с. 358].

Типові бухгалтерські проводки за рахунком 70 “Доходи від реалізації” наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Бухгалтерські проводки за рахунком 70 “Доходи від реалізації”

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Відображено вартість поверненої покупцем продукції	70 “Дохід від реалізації”	36 “Розрахунки з покупцями та замовниками”
2	Нараховано ПДВ на виручку від реалізації продукції	70 “Дохід від реалізації”	641 “Розрахунки за податками й платежами”
3	Відображено надходження страхових платежів від страхувальника	70 “Дохід від реалізації”	76 “Страхові платежі”
4	Визначено фінансовий результат від реалізації продукції	70 “Дохід від реалізації”	79 “Фінансові результати”
5	Отримано готівку за продану продукцію	30 “Каса”	70 “Дохід від реалізації”
6	Отримано основні засоби в обмін на неподібний об’єкт	15 “Капітальні інвестиції”	70 “Дохід від реалізації”
7	Отримано кошти на поточний рахунок у банку	31 “Рахунки в банках”	70 “Дохід від реалізації”
8	Відображено дохід від одержаних короткострокових векселів	34 “Короткострокові векселі одержані”	70 “Дохід від реалізації”
9	Відображено дохід за одержані товарно-матеріальні цінності або надані послуги	63 “Розрахунки з постачальниками та підрядчиками”	70 “Дохід від реалізації”
10	Видано заробітну плату готовою продукцією	66 “Розрахунки з оплати праці”	70 “Дохід від реалізації”
11	Зараховано та відображено дохід з отриманих відсотків	68 “Розрахунки за іншими операціями”	70 “Дохід від реалізації”
12	Списано доходи майбутніх періодів і включено до складу доходів звітнього періоду	69 “Доходи майбутніх періодів”	70 “Дохід від реалізації”

Для узагальнення інформації про інші доходи діяльності підприємства у звітному періоді, крім доходу (виручки) від реалізації продукції, товарів,

робіт, послуг, використовують рахунок 71 "Інший операційний дохід" [20, с. 24].

На рахунку 71 "Інший операційний дохід" ведеться узагальнення інформації про інші доходи від діяльності підприємства у звітному періоді, крім доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

За кредитом рахунку 71 "Інший операційний дохід" відображається збільшення (одержання) доходу, за дебетом – суми непрямих податків (податку на додану вартість, акцизного збору та інших зборів (обов'язкових платежів)) і списання в порядку закриття на рахунок 79 "Фінансові результати" [37, с. 360].

До рахунку 71 "Інший операційний дохід" відкривають такі субрахунки:

710 "Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю";

711 "Дохід від купівлі-продажу іноземної валюти";

712 "Дохід від реалізації інших оборотних активів";

713 "Дохід від операційної оренди активів";

714 "Дохід від операційної курсової різниці";

715 "Одержані штрафи, пені, неустойки";

716 "Відшкодування раніше списаних активів";

717 "Дохід від списання кредиторської заборгованості";

718 "Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів";

719 "Інші доходи від операційної діяльності" [37, с. 360].

На субрахунку 710 "Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю", узагальнюється інформація про доходи від первісного визнання та зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю, зокрема, дохід від первісного визнання сільськогосподарської продукції і біологічних активів і від зміни

справедливої вартості біологічних активів, який визначено відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 “Біологічні активи”.

На субрахунку 711 “Дохід від купівлі-продажу іноземної валюти” узагальнюється інформація про доходи від купівлі-продажу іноземної валюти, зокрема, додатна різниця між ціною купівлі-продажу іноземної валюти та її балансовою вартістю [37, с. 361].

На субрахунку 712 “Дохід від реалізації інших оборотних активів” узагальнюється інформація про доходи від реалізації оборотних активів (виробничих запасів, малоцінних і швидкозношуваних предметів тощо), а також необоротних активів та груп вибуття, утримуваних для продажу.

На субрахунку 713 “Дохід від операційної оренди активів” узагальнюється інформація про доходи від оренди (крім фінансової) майна, якщо ця діяльність не є предметом (метою) створення підприємства.

На субрахунку 714 “Дохід від операційної курсової різниці” узагальнюється інформація про доходи від курсових різниць за активами й зобов’язаннями підприємства, пов’язаними з операційною діяльністю підприємства.

На субрахунку 715 “Одержані штрафи, пені, неустойки” узагальнюється інформація про штрафи, пені, неустойки та інші санкції за порушення господарських договорів, які визнані боржником або щодо яких одержані рішення суду, арбітражного суду про їх стягнення, а також про суми з відшкодування зазнаних збитків.

На субрахунку 716 “Відшкодування раніше списаних активів” узагальнюється інформація про суми відшкодування підприємству вартості раніше списаних оборотних активів.

На субрахунку 717 “Дохід від списання кредиторської заборгованості” узагальнюється інформація про доходи від списання кредиторської

заборгованості, що виникла в ході операційного циклу, після закінчення строку позовної давності [37, с. 361].

На субрахунку 718 “Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів” узагальнюється інформація про доходи від безоплатно одержаних оборотних активів (окрім фінансових інвестицій) і доходи від цільового фінансування, пов’язаного з діяльністю підприємства.

На субрахунку 719 “Інші доходи від діяльності підприємства” узагальнюється інформація про інші доходи від операційної діяльності, які не знайшли свого відображення на інших субрахунках рахунку 71 “Інший операційний дохід”, зокрема, про доходи від операцій з тарою, від інвентаризації, від діяльності житлово-комунальних й обслуговуючих господарств, дитячих дошкільних закладів, будинків відпочинку, санаторіїв та інших закладів оздоровчого й культурного призначення підприємства, від роялті, відсотки, отримані на залишки коштів на поточних рахунках у банках, тощо [37, с. 362].

Типові бухгалтерські проводки за рахунком 71 “Інший операційний дохід” наведено в табл. 2.2 [20, с. 25].

Таблиця 2.2

Бухгалтерські проводки за рахунком 71 “Інший операційний дохід”

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Нараховано суму ПДВ	71 “Інший операційний дохід”	64 “Розрахунки за податками й платежами”
2	Відбито фінансовий результат	71 “Інший операційний дохід”	79 “Фінансові результати”
3	Безоплатно отримані запаси	20 “Виробничі запаси”; 22 “Малоцінні та швидкозношувані предмети”	71 “Інший операційний дохід”
4	Реалізовано виробничі запаси та малоцінні й швидкозношувані предмети	31 “Розрахунки в банках”; 37 “Розрахунки з різними дебіторами”	71 “Інший операційний дохід”

Продовження табл.2.2

5	Оприбутковано раніше не враховані на балансі засоби	20 “Виробничі запаси”; 22 “Малоцінні та швидкозношувані предмети”	71 “Інший операційний дохід”
6	Отримано готівку від реалізації інших оборотних активів	30 “Каса”	71 “Інший операційний дохід”
7	Відбита сума, яка підлягає відшкодуванню винними особами	37 “Розрахунки з різними дебіторами”	71 “Інший операційний дохід”
8	У кінці звітнього періоду відображена сума отриманого доходу цільового фінансування	48 “Цільове фінансування та цільові надходження”	71 “Інший операційний дохід”
9	Відображено суму доходу звітнього періоду	69 “Доходи майбутніх періодів”	71 “Інший операційний дохід”

Основна кореспонденція рахунків щодо обліку доходів від діяльності відповідно підприємства вітчизняної нормативно-правової бази відображена в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Кореспонденція рахунків щодо обліку доходів від діяльності відповідно вітчизняної нормативно-правової бази

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Відображено суми, одержані у складі доходу від реалізації	70 "Доходи від реалізації"	64 "Розрахунки за податками і платежами"
2.	Відображено надходження страхових платежів від страхувальника	70 "Доходи від реалізації"	76 "Страхові платежі"
3.	Віднесено дохід від реалізації продукції на фінансовий результат	70 "Доходи від реалізації"	791 "Результат основної діяльності"
4.	На суму одержаної готівки визнано дохід від реалізації	30 "Каса"	70 "Доходи від реалізації"
5.	На суму одержаних у безготівковій формі грошових коштів визнано дохід від реалізації	31 "Рахунки в банках"	70 "Доходи від реалізації"
6.	На забезпечення заборгованості покупцем виставлено вексель на суму визнаного доходу від реалізації	34 "Короткострокові векселі одержані"	70 "Доходи від реалізації"
<i>Продовження табл.2.3</i>			
7.	Визнано дохід від реалізації	36 "Розрахунки з	70 "Доходи від

	покупцям та замовникам на умовах відстрочки платежу	покупцями та замовниками"	реалізації"
8.	Визнано дохід від реалізації іншим дебіторам	37 "Розрахунки з різними дебіторами"	70 "Доходи від реалізації"
9.	Визнано дохід від погашення кредиторської заборгованості перед постачальниками та підрядниками шляхом реалізації	63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками"	70 "Доходи від реалізації"
10.	Визнано дохід від погашення заборгованості з оплати праці робітників у натуральній формі	66 "Розрахунки з оплати праці"	70 "Доходи від реалізації"
11.	Визнано дохід від реалізації різним контрагентам	68 "Розрахунки за іншими операціями"	70 "Доходи від реалізації"
12.	Віднесення до складу доходу поточного періоду доходів майбутніх періодів одержаних від реалізації	69 "Доходи майбутніх періодів"	70 "Доходи від реалізації"
13.	Списання на рахунок фінансових результатів дебетових оборотів	791 "Результат основної діяльності"	704 "Вирахування з доходу"

Всі види надходжень у вигляді попередньо отриманих орендних платежів, платежів за невиконані роботи (послуги), але вже оформлені, які повинні відбуватися не в поточному місяці, а в наступному, цілком можна визнати доходами вже зараз.

2.2. Облік доходів від діяльності підприємства в системі прийняття управлінських рішень

В Україні підприємствам надано право самостійно вибрати методику бухгалтерського обліку. Вибір конкретних способів і правил бухгалтерського, фінансового та управлінського обліку доходу, що становлять його методику, залежить від цілей фінансового і внутрішньогосподарського обліку доходу.

Ми поділяємо погляди Р. Вандер Віла та В. Палія щодо мети фінансового та внутрішньогосподарського обліку в тому, що «внутрішньогосподарський облік: фаза облікової діяльності, націлена на

надання робочої інформації керівництву. Внутрішньогосподарський облік, насамперед, займається наданням інформації для планування і оподаткування в процесі управління. Відрізняється від фінансового (бухгалтерського) обліку за характером і напрямом. Головною метою фінансового обліку є вимірювання якості розпорядження засобами; головна мета внутрішньогосподарського обліку полягає в удосконаленні якості розпорядження засобами» [34, с. 475].

Попри це слід уточнити, що стосовно доходів термін «засоби» слід трактувати як «засоби управління доходом» для досягнення мети діяльності підприємства. Такими засобами є знижки (які знижки потрібно встановити), ціни (яку вибрати цінову політику), дебіторська заборгованість (кому із клієнтів дати товарний кредит, у якому розмірі, на які строки), повернення (як уникнути повернення продукції). Тобто управлінський облік має надати таку інформацію, щоб менеджер зміг прийняти рішення щодо кожного із поставлених питань у процесі регулювання величини доходу. Склад необхідної інформації розкривається інформаційною моделлю управління доходами.

Виходячи з цього метою управлінського обліку доходів є формування та надання користувачам інформації, яка дає змогу найкраще використовувати засоби управління доходом. Метою фінансового обліку доходів є формування і надання користувачам інформації про результати рішень, прийнятих при управлінні доходом, і про наслідки впливу зовнішніх чинників на дохід.

У бухгалтерському обліку накопичується інформація, зафіксована в первинних документах. На досліджуваних підприємствах використовують типові форми первинних документів для фіксації фактів одержання доходу.

Порядок документування відвантаження продукції, що застосовується на ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» враховує технологічні особливості виробництва та реалізації продукції більше, ніж використання типових форм видаткових накладних. На нашу думку використання описаних вище первинних документів підвищує оперативність обліку та оподаткування за відвантаженням продукції і виконанням договірних зобов'язань і може бути рекомендований до використання на інших підприємствах, які видобувають природні стінові матеріали.

Інформаційною основою управлінського обліку є первинні документи. Аналіз інформаційного змісту первинних документів, які використовує підприємства з природних стінових матеріалів, виявив неможливість фіксації інформації, необхідної для поточного планування. Для цілей управління доходом найважливіше значення має інформація, яка уможливорює здійснення планування величини доходу і надходження коштів від реалізації продукції. Такою інформацією є інформація про укладені договори. З огляду на те, що в підсистемі фінансового обліку відображуються тільки результати виконання договорів, необхідно у підсистемі управлінського обліку, на нашу думку, використовувати первинний документ Характеристика укладеного договору. Цей документ дає можливість реєструвати інформацію, підтверджену договірними зобов'язаннями:

- про майбутні поставки продукції (для планування обсягів виробництва);
- про майбутні надходження коштів (для планування руху грошових коштів);
- про використовувані знижки, зокрема торгові, які не знаходять відображення в системі фінансового обліку (для оцінки ефективності цінової політики).

Запропонований документ містить умови договору і фіксує факт його підписання. Дані первинного документа Характеристика укладеного договору накопичуються у Відомості обліку отриманих заявок і дотримання договірних зобов'язань.

У спеціалізованих періодичних виданнях ведеться полеміка щодо способів і прийомів реєстрації даних первинних документів у підсистемі управлінського обліку. З погляду А. Сафарова і Т. Бабенкової, реєстрація господарських операцій у управлінському обліку може бути побудована як із застосуванням принципу подвійного запису, так і за допомогою фіксації інформації в накопичувальних регістрах, які моделюють діяльність компанії [35]. При цьому інформація в реєстри управлінського обліку заноситься постатейно, минаючи рахунки і подвійний запис. Колектив зарубіжних авторів Б. Нідлз, Х. Андерсон, Д. Колдуел вважають, що управлінського облік не обмежений системою подвійного запису: використовується будь-яка система, яка дає результат [36, с. 425]. Такої самої думки дотримуються деякі російські вчені, зокрема М. Вахрушина [37, с. 20].

Однак слід зазначити, що більшість авторів висловлюють думку про необхідність ведення управлінського обліку на рахунках бухгалтерського обліку. Зокрема, Ф. Бутинець [15, с. 25], В. Сопко [22, с. 2–11] вбачають у такому поєднанні елементів методу ризи подібності управлінського та фінансового обліку.

При вирішенні питання про вибір методу реєстрації А. Сафаров і Т. Бабенкова пропонують аналізувати такі критерії:

- обсяги діяльності;
- ступінь охоплення об'єктів управлінським обліком (складність вирішуваних питань);
- кваліфікація менеджерів, які приймають рішення на основі управлінської звітності [35].

Наведені критерії не враховують інформаційні потреби при управлінні тим чи іншим об'єктом. У зв'язку із цим, на нашу думку, підприємству ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» для вибору методу реєстрації господарських операцій у підсистемі управлінського обліку слід також використовувати такі критерії:

- необхідність збору і накопичення інформації, яка суперечить концепції фінансового обліку. Прикладом може бути інформація про потенційні доходи за укладеними договорами. Будучи корисною при плануванні, така інформація не може бути накопичена в системі рахунків, оскільки подібні доходи не є об'єктом фінансового обліку;

- необхідність збору і накопичення інформації нефінансового характеру, наприклад, кількість закупівель, здійснених покупцем за звітний період.

На сьогодні дискусійним залишається питання вибору плану рахунків для управлінського обліку: застосування нормативно закріпленого плану рахунків і введення багаторівневої аналітики або застосування двох планів рахунків – для управлінського і фінансового обліку.

Ф. Буțineць [15] описує існуючі в міжнародній практиці підходи до вирішення поставленої проблеми:

- одноколовий або інтегрований підхід, згідно з яким рахунки управлінського обліку прямо кореспондують з рахунками фінансового обліку в межах єдиної системи рахунків (США, Велика Британія, Канада, Австралія).

- двоколовий підхід, який передбачає існування двох автономних систем рахунків відповідно до завдань фінансового та внутрішньогосподарського обліку (Франція, Німеччина, Іспанія, Португалія, Бельгія, Швейцарія).

Цікава із цього приводу точка зору В. Палія: «внутрішньогосподарський облік слід будувати на основі індивідуального

плану рахунків внутрішньогосподарського обліку. Питання про створення такого плану рахунків потрібно вирішувати централізовано лише в загальних рисах. Деталі необхідно відпрацьовувати індивідуально» [34, с. 62].

М. Вахрушина зазначає, що в Плані рахунків Російської Федерації зроблено кроки до поділу фінансового і управлінського обліку, до реалізації варіанта обліку із двома системами рахунків. Зв'язок між фінансовою та виробничою бухгалтеріями рекомендується організувати за допомогою так званих рахунків-екранів. По суті підприємству надається можливість організації управлінського обліку в режимі автономії, тобто в системі рахунків, ізольованої від рахунків фінансового обліку [37, с. 39–40].

Аналіз Плану рахунків, який застосовують в Україні, дає змогу дійти висновку, що він орієнтований винятково на цілі фінансового обліку і не припускає виділення окремих рахунків управлінського обліку. Враховуючи те, що законодавчо закріплене право підприємств відкривати необмежену кількість аналітичних рахунків можливе в умовах, що склалися, варіантом побудови плану рахунків управлінського обліку є використання нормативно закріпленого Плану рахунків із уведенням багаторівневої аналітики.

Отже, вирішуючи питання щодо вибору прийомів і способів реєстрації господарських операцій, результатом яких є дохід, підприємству ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» можна рекомендувати одночасне застосування методу подвійного запису і накопичувальних регістрів. Така рекомендація обґрунтована специфікою інформації, необхідної для управління доходом. Інформація фінансового характеру має накопичуватися на рахунках аналітичного обліку, відкритих до субрахунків нормативно закріпленого плану рахунків. Інформація нефінансового характеру, а також інформація про об'єкти, які не є об'єктами фінансового обліку, має накопичуватися в регістрах управлінського обліку в розрізі статей, необхідних для управління. Для цих цілей нами розроблено Відомість обліку отриманих заявок і

дотримання договірних зобов'язань яка формується на основі отриманих заявок, відомостей про укладені договори, первинних документів, що реєструють відвантаження продукції та оплату. Ця Відомість передається в підсистеми планування та аналізу.

Відомість містить інформацію про потенційний дохід, який буде одержаний за отриманими заявками, строки його інкасації, фактичний дохід за виконаними заявками, а також про надані знижки:

- складати і коригувати бюджети надходження грошових коштів від основної операційної діяльності та виробництва продукції;
- формувати й оцінювати ефективність цінової та кредитної політики;
- аналізувати причини недотримання договірних умов.

Управлінського звітність – це сукупність упорядкованих показників та іншої інформації. В. Палій метою управлінського звітності вважає забезпечення внутрішньогосподарського персоналу всіх рівнів необхідною управлінською інформацією [34, с. 165]. Метою управлінського звітності про доходи є надання суб'єктам управління оптимального набору показників, що дає змогу оптимізувати рівень доходів за рахунок впливу на їх чинники.

Питанням форми й інформаційного змісту управлінської звітності, у тому числі про доходи від діяльності підприємства, присвячено низку робіт як вітчизняних, так і зарубіжних авторів. Заслужують на увагу публікації С. Кузнєцової, в яких автор на основі вивчення вимог користувачів і типових недоліків надання облікової інформації запропонувала систему управлінської бухгалтерської звітності про доходи та витрати підприємства.

Отже, можна констатувати недостатню розробку питань, що стосуються форми, змісту і структури управлінської звітності про доходи діяльності підприємства. У зв'язку із цим формування системи управлінської звітності, що забезпечує інформаційну підтримку процесу управління

доходом від операційної діяльності підприємства та його чинниками, є актуальною.

На думку С. Кузнецової, в основу концепції надання облікової інформації менеджменту підприємств покладено інформаційні потреби системи управління, які, в свою чергу, визначаються завданнями цієї системи [38, с. 15]. Рішення поставленої проблеми слід розпочати з визначення об'єктів і завдань управління доходами діяльності підприємства у відповідності з логічною послідовністю прийняття рішень при управлінні доходами (рис. 1.10) і інформаційною моделлю доходів діяльності підприємства.

Інформація, яку надають менеджерам, має бути релевантною, тобто містити інформацію про об'єкти, якими управляють. Класифікація доходів за ознакою «активності суб'єкта діяльності та систематичність» на дохід від операцій-дій (на цей вид доходів може бути справлений вплив у процесі управління) і операцій-подій (цей вид доходів залежить від зовнішніх чинників, на які керівництво підприємства не може мати впливу) дає змогу визначити перелік доходів, інформація про які буде релевантною для оперативного і поточного управління. Така інформація має бути подана в оперативних і поточних внутрішньогосподарських звітах.

Інформація про доходи від операцій-подій має бути подана тільки у зведеній управлінській звітності. Такими доходами є доходи курсової різниці, отримані штрафи, пені, неустойки, відшкодування раніше списаних активів, дохід від списання кредиторської заборгованості, дохід від безоплатно отриманих оборотних активів.

Доходи від операцій-дій це доходи від основної діяльності підприємства та частина доходів від іншої операційної діяльності, яка пов'язана з операціями реалізації інших оборотних активів, іноземної валюти та операційною орендою. Інформацію про цю групу доходів слід надавати у

взаємозв'язку з їх чинниками. Для подання не тільки релевантної, а й доречної інформації потрібно доходи від операцій-дій згрупувати за класифікаційною ознакою «значущість у формуванні сукупного доходу». Таке групування дасть можливість у процесі управління ранжувати доходи з метою визначення доходів, пріоритетних для управління. За значущістю у формуванні сукупного доходу підприємства слід виділити пріоритетні (характеризуються найбільшою часткою в структурі сукупного доходу підприємства) і другорядні види доходу (характеризуються незначною часткою і не мають суттєвого впливу на формування сукупного доходу підприємства). До пріоритетних доходів належить дохід від основної діяльності, до другорядних – дохід від реалізації іноземної валюти, інших оборотних активів і дохід від оренди. У зв'язку з цим інформацію про такі групи доходів подавати доцільно окремими показниками у звітності.

Отже, за допомогою класифікації доходів для цілей управління, а також інформаційної моделі доходів діяльності підприємства можна визначити перелік об'єктів, інформація про які має бути розкрита в оперативних, поточних і зведених управлінських звітах. У оперативних і поточних звітах має бути окремо подана інформація про пріоритетні та другорядні доходи від операцій-дій у взаємозв'язку з їх чинниками. У зведених управлінських звітах подається інформація про доходи як від операцій-дій, так і від операцій-подій.

З метою ефективного управління на підприємстві ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» необхідно проводити SWOT – аналіз (табл.2.4).

Таблиця 2.4

SWOT аналіз діяльності ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС»

<i>Strengths</i>	<i>Weaknesses</i>
<ul style="list-style-type: none"> - тривалий період діяльності даному ринку; - мультибрендовість магазину; - розміщення в спальному районі Києва; 	<ul style="list-style-type: none"> - незадовільний фінансовий стан; - застарілий сайт мержі Інтернет; - місце розташування в якому відсутнє

- широкий асортимент продукції	метро
Opportunities	Threats
- зростання популярності;	- високий рівень конкуренції на ринку;
- проведення матабної реклами;	- необхідність фінансового оздоровлення об'єкта;

Виходячи з проведеного SWOT - аналізу об'єкта, можна зробити наступні висновки :

1) для подальшої діяльності об'єкта необхідне фінансове оздоровлення об'єкта - одним з варіантів розв'язання є залучення банківських кредитів ;

2) оновлення сайту магазину – в період Didital Era роль інтернет - складової в діяльності будь – якого економічного суб'єкта є беззаперечною і такою що може генерувати нову додану вартість.

Отже, одним з можливих варіантів зростання популярності підприємства є зростання рекламної компанії та зміна місця розташування.

2.

3. Облік доходів за умов застосування сучасних інформаційних систем

Управління економікою ґрунтується на інформації та породжує нову інформацію. Ефективність функціонування економіки будь-якого об'єкта (підприємства, організації) багато в чому залежить від уміння керівників різного рівня ретельно готувати й обґрунтовувати прийняті рішення. Умови ринкової (конкурентної) економіки висувають серйозні вимоги до якості, своєчасності, повноти, вірогідності економічної інформації, глибини аналізу економічних показників. Сучасний етап функціонування економіки також характеризується зростанням інформаційного навантаження на управлінський персонал. Це визначає актуальність проблеми комплексної

автоматизації управлінської діяльності на основі сучасних інформаційних технологій та засобів телекомунікацій [13, с. 83].

Будь-яке підприємство, реєструючи господарські операції в первинних документах, формує підсумкові дані про фінансово-господарську діяльність за конкретний розрахунковий період. Ці дані утворюють оперативну, статистичну та фінансову звітність.

Автоматизоване формування оперативної звітності забезпечує щоденний контроль за господарськими операціями підприємства.

Фінансова звітність базується на даних первинного, аналітичного та синтетичного обліку та складається для задоволення інформаційних потреб різних груп користувачів [31, с. 51].

Автоматизований комплекс задач зведеного обліку і складання звітності забезпечує:

- послідовність;
- узагальнення інформації на аналітичних і синтетичних рахунках із наступним групуванням даних на одному або кількох рахунках;
- відображення господарських операцій, що змінюють стан коштів підприємства, і їх джерел на рахунках бухгалтерського обліку;
- автоматизоване систематичне складання (за місяць, квартал, півріччя, рік) бухгалтерського балансу та звітності, завершального етапу облікового процесу.

Автоматизоване оброблення задач зведеного обліку та складання звітності сприяє:

- якісному оподаткуванню за рухом статутного капіталу в частині основних і оборотних коштів підприємства;
- збереженню грошових коштів і оподаткуванню за використанням їх за цільовим призначенням;

- визначенню фінансових результатів діяльності підприємства та оподаткування за розподілом прибутку;

- систематизації та узагальненню даних в аналітичному й синтетичному розрізах про виробничо-господарську діяльність підприємства для забезпечення прийняття управлінських рішень [31, с. 52].

Ефективне ведення бухгалтерського обліку важко уявити без застосування сучасних автоматизованих систем та новітніх комп'ютерних технологій. Саме в умовах комп'ютеризації спрощуються облікові роботи, знижується їх трудомісткість, що підвищує як оперативність отримання необхідної інформації, так і її ефективність.

Вхідна інформація для автоматизованого розв'язування задач зведеного обліку та складання звітності – це первинна інформація, що утворюється в процесі фінансово господарської діяльності, а також інформація, що повністю формується в процесі задач інших ділянок обліку [31, с. 53].

Розв'язання задач цієї ділянки обліку формує та використовує таку нормативно-довідкову інформацію:

1. Довідник курсу валют;
2. Довідник рахунків бухгалтерського обліку;
3. Довідник допустимої кореспонденції рахунків;
4. Довідник формування показників звітності (номер і найменування форми, періодичність, код форми, номери рядка та графи, синтетичний рахунок, субрахунок основного рахунка, код аналітичного обліку, структурний підрозділ, кореспондуючий рахунок, субрахунок кореспондуючого рахунку, код аналітичного обліку, операція, знак суми);
5. Довідник взаємозв'язків показників звітності (номер і найменування показника, номер форми звітності, номери рядка та графи звітності, відповідність номерам іншої форми звітності, рядка, графи)

використовується для автоматичного оподаткування правильності відображення показників у звітності;

6. Довідник групування статей звітності (найменування узагальненого показника, умовне позначення, найменування статей балансу, умовне позначення, номер рядків балансу, що входять у статтю балансу, рахунок, найменування рахунка) [31, с. 53];

7. Довідник розрахунку показників підприємства (найменування показника, його умовне позначення, спосіб розрахунку, оптимальне співвідношення);

8. Довідник-календар (рік, поточний місяць, дні) дає можливість визначити період отримання інформації;

9. Довідник типових господарських операцій;

10. Довідник підприємств;

11. Довідник структурних підрозділів.

Вихідною інформацією є: проміжна звітність (місячна та квартальна); фінансова звітність (календарний рік) [31, с. 53].

Основне завдання автоматизації зведеного обліку та складання звітності – надання інформації, що задовольняє вимоги таких груп користувачів:

- внутрішніх користувачів, тобто тих користувачів, які здійснюють облік;
- управлінського складу підприємства;
- зовнішніх користувачів.

Автоматизоване ведення бухгалтерського обліку робить можливим виконання контрольних, аналітичних та контрольорських робіт із використанням бази облікових даних (використовуються дані, сформовані та роздруковані в результаті автоматизованого обліку, або аналітичні,

контрольні, контрольорські функції виконуються за допомогою обчислювальної техніки та відповідних програмних засобів) [31, с. 56].

Виконання автоматизованого оподаткування, аналізу та оподаткування залежить від таких чинників:

- рівня автоматизації бухгалтерського обліку;
- наявності методик проведення автоматизованого оподаткування, аналізу та оподаткування;
- рівня доступу до облікових даних;
- складності оброблення інформації.

За умов автоматизованого обліку перевіряється діюча система захисту інформації від несанкціонованого доступу та слушність обчислень облікових показників на всіх рівнях організаційної структури [31, с. 56].

При комп'ютеризованому способі обробки даних суттєво змінюється також порядок складання звітності. Вона формується як у регламентованому режимі, так і в режимі запитів до бази даних, а не складається один раз для використання протягом тривалого часу. Саме тому підприємці не завжди можуть своєчасно отримати звіти, які є основними носіями інформації для прийняття управлінських рішень, оскільки на їх отримання витрачається значна кількість часу та зусиль облікових працівників. Автоматизований облік відкрив перед обліковцями та керівниками доволі широкі можливості щодо складання звітності, адже саме рівень організації та якість інформаційного забезпечення визначають результативність управління.

Вся звітність, яка надається користувачам при використанні автоматизованої системи бухгалтерського обліку, умовно може бути поділена на три класи:

1. Системні внутрішні звіти - це необхідні бухгалтерам звіти, які допомагають їм перевіряти правильність ведення обліку, а також відшукувати імовірні помилки.

2. Зовнішні (або регламентовані) звіти - звіти, які є обов'язковими для подання юридичними особами державним органам, інвесторам, кредиторам тощо (автоматично отримані в програмах звіти для податкової інспекції, позабюджетних фондів, різноманітні довідки, фінансові звіти).

3. Специфічні (нестандартні) звіти - звіти, які не входять до основних форм бухгалтерської звітності, і є регламентованими лише для деяких видів підприємств та звітність за міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. Комп'ютерні програми бухгалтерського обліку дають можливість ефективно створювати такі види звітності шляхом до програмування [31, с. 59].

Нестандартні звіти необхідні для задоволення потреб керівників підприємства у систематичному отриманні відповідей на актуальні питання. До цієї групи відносять звіти, які є засобом для проведення оперативного аналізу, наприклад, щоденний звіт про оприбуткування грошових коштів і напрями їх витрачання. Такий звіт не може бути заздалегідь передбачений розробниками, відповідно, його неможливо безпосередньо отримати платними засобами програми [31, с. 62].

Облік доходів діяльності підприємства є однією з найважливіших ділянок обліку, тому від правильної його організації залежить достатність інформації, що надається різним користувачам для прийняття управлінських рішень. Грамотна організація обліку доходів в умовах застосування інформаційних систем дає можливість підприємству зменшити витрати і тим самим збільшити прибуток, тобто підвищити ефективність діяльності підприємства.

Для цілей автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні доходами використовується як внутрішня, так і зовнішня інформація. Внутрішня інформація про доходи – це дані, які виникли переважно у системі обліку та відображають різні тимчасові інтервали і стан об'єкта

управління. Ці дані вимірюються і з точністю фіксуються у документах. Внутрішня інформація є більш доступною, оскільки створюється на самому підприємстві.

Зовнішня інформація включає дані про стан ринку і конкурентів, прогнози цін, податкової політики, політичної ситуації в країні тощо. Зовнішня інформація є важкодоступною і дорого коштує, а канали отримання такої інформації можуть бути різними: експертні опитування, статистичні дослідження кон'юнктури ринку, вивчення тенденцій у збуті тих чи інших товарів, засоби масової інформації тощо [13, с. 84].

Слід зазначити, що основні проблеми, пов'язані з комп'ютеризацією обліку доходів з основної діяльності підприємств стосуються, насамперед, організації їх аналітичного обліку, можливості застосування різних методик визначення доходів в розрізі різних видів товарів та сировини, формування необхідної звітності для потреб управління, конфіденційності інформації тощо. Якщо не приділити достатньої уваги вирішенню цих питань, то ефективність комп'ютеризації обліку може бути мінімальною.

Як шляхи вирішення даних проблем можуть бути запропоновані такі заходи, як організація аналітичного обліку доходів; формування різних форм звітності; інтеграція різних видів обліку; забезпечення надійності та конфіденційності інформації [13, с. 84].

Аналітичний облік доходів з основної діяльності в бухгалтерських системах ведеться шляхом встановлення зав'язків між конкретною проводкою, сумою, кількісним показником і об'єктом обліку. І це правильно, якщо користувач має можливість в процесі роботи самостійно вводити нові категорії обліку і об'єкти даних категорій. Оскільки об'єкти знову визначеної категорії так чи інакше пов'язані з вже існуючими об'єктами, система повинна передбачати і побудову зв'язків.

Бухгалтерські комплекси, які є на ринку програмних продуктів, орієнтовані на великі і середні підприємства, і як правило, таких можливостей в повному обсязі не надають [13, с. 84].

Об'єкти аналітичного обліку або розташовані всередині аналітичних рахунків, або зв'язок між об'єктами не допускається, або пропонується кінцеве число рівнів аналітичного обліку, які можна відобразити в проводках. Ніякі обмеження в цьому плані недопустимі для реальної бухгалтерії підприємства, оскільки втрачається можливість побудови звітних документів, в яких має бути відображений наскрізний аналітичний облік. В умовах використання інформаційних технологій критичний рівень аналітичних рахунків може задаватись підприємством самостійно. За комп'ютерної бухгалтерії у зв'язку із розширенням можливостей аналітичного обліку доцільна побудова багаторівневих розрізів статей доходів, необхідних для потреб управління [13, с. 84].

Використання засобів автоматизації аналітичного обліку доходів дозволяє практично повністю розв'язати проблему точності та оперативності інформації. Протягом декількох хвилин можуть бути підготовлені різноманітні та деталізовані дані, необхідні для прийняття ефективних рішень. До того ж, правильний вибір програмного забезпечення дозволяє легко й миттєво пристосовувати роботу бухгалтера до правил і норм, які часто змінюються.

Практично в кожній програмі бухгалтерського обліку є вмонтований генератор звітів. Однак, жоден із них не працює з користувачем в простому діалоговому режимі. Для побудови нового звіту необхідно користуватися мовою запитів, що не завжди влаштовує бухгалтера. Автоматизована бухгалтерська система повинна надати такий засіб, застосовуючи який користувач зміг би сам створити всі необхідні бухгалтерські і планово-

фінансові звітні документи, не витрачаючи при цьому додатковий час на вивчення мови програмування [13, с. 84].

На ринку немає програмного продукту, у який закладено абсолютно всі функції. Тому вибираючи програму, яка б задовольнила потреби користувачів щодо обліку доходів основної діяльності, не треба шукати систему, яка б виконувала всі необхідні функції, а необхідно відштовхуватися від реальних потреб і можливостей підприємства. Крім цього, розробники здебільшого погоджуються на адаптацію своїх систем – відповідно до специфіки потреб замовників.

В умовах комп'ютерної системи обліку доходів від основної діяльності необхідно формувати форми звітності, які б забезпечували надання оперативної та релевантної інформації, а також можливість внутрішньо фірмового планування та оподаткування за доходами [13, с. 85].

Таким чином, основні переваги від використання комп'ютерної техніки з відповідним програмним забезпеченням полягають в наступному:

- 1) практично цілковито розв'язати проблеми точності й оперативності інформації;
- 2) виконанні складних математичних розрахунків, скороченні трудомісткості розрахунків;
- 3) забезпеченні необхідних умов для аналізу доходів;
- 4) можливості обробки і зберігання великої кількості однакових в структурному плані одиниць інформації;
- 5) можливості здійснення вибірки інформації з великої кількості даних;
- 6) зведенні до мінімуму помилок [13, с. 85].

Проаналізувавши організацію бухгалтерського обліку на підприємстві та методику складання звіту про фінансові результати можна рекомендувати для полегшення процесу обліку встановити на підприємстві програму «1С: Бухгалтерія 8.3».

Програма «1С: Бухгалтерія 8.3» – це універсальна програма створена для полегшення ведення бухгалтерської та податкової звітності на підприємствах. Використання даної програми дозволяє підвищити оперативність та ефективність роботи підприємства, забезпечує максимальну точність розрахунків, виключає можливість виявлення помилок та прискорення всіх бухгалтерських операцій [13, с. 85].

Програма побудована з урахуванням особливостей обліку в Україні на базі Національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку. При цьому врахована можливість одночасного ведення бухгалтерського і податкового обліку, що в сучасних умовах є досить актуальним і практичним моментом.

Одночасне введення даних, необхідних як для податкового, так і для бухгалтерського обліку, дає можливість користувачам прослідкувати всі господарські операції і зміни в складі активів і пасивів, що відбуваються в різних ланках облікової роботи. Крім того, програмне забезпечення може легко налагоджуватися відповідно до особливостей облікової роботи на підприємствах конкретної галузі. Необхідно виділити окрему комплексну конфігурацію програми – «1С: Виробництво + Послуги + Бухгалтерський облік», яка дає змогу автоматизувати облік та складання звітності на підприємствах виробничої сфери із можливістю отримувати аналітичні звіти для менеджерів виробничої сфери, менеджерів торговельної сфери та ін.

Аналітичний облік ведеться по об'єктах аналітичного обліку (субконто) у натуральному і вартісному вираженнях.

Програма надає можливість ручного й автоматичного введення проводок. Усі проводки заносяться в журнал операцій. При перегляді проводок у журналі операцій їх можна обмежити довільним тимчасовим інтервалом, групувати і шукати по різних параметрах проводок [13, с. 85].

Звіти в програмі «1С: Бухгалтерія 8.3» можна умовно поділити на декілька типів.

Стандартні звіти відображають облікові підсумки в різноманітних розрізах для зазначених рахунків, видів субконто, валют. До стандартних належать такі звіти, як «Оборотно-сальдовая ведомость», «Шахматка», «Анализ счета», «Карточка счета» тощо. Такі звіти використовуються безпосередньо при веденні бухгалтерського обліку для поточного аналізу бухгалтерських підсумків на рівні рахунків, валют, об'єктів аналітичного обліку (субконто), різних періодів і детальних проводок, а також для щомісячного формування облікових реєстрів.

Регламентовані звіти призначені для подання до різних оподаткуванняючих інстанцій. Склад і зміст цих звітів визначаються державними органами. Окремі регламентовані звіти можуть створюватися іншими організаціями і користувачами програми, наприклад, це можуть бути специфічні галузеві або місцеві звітні форми [13, с. 85].

Спеціалізовані звіти створюються у конкретній конфігурації безпосередньо для конкретного підприємства. Такі звіти орієнтовані на конкретний розділ обліку і специфічну настройку рахунків та аналітики. Вони створюються при необхідності одержання специфічної вибірки інформації або друкованої форми особливого виду. До типової конфігурації увійшли наступні спеціалізовані звіти: «Кассовая книга», «Книга продаж», «Книга покупок», «История курсов валют» [13, с. 85].

В програмі «1С: Бухгалтерия 8.3» існує спеціальний механізм зовнішніх звітів. Зовнішні звіти за призначенням і способом використання нічим не відрізняються від інших видів звітів. Проте, на відміну від звітів, що зберігаються в конфігурації, зовнішні звіти зберігаються в окремих файлах.

Незважаючи на розбіжності в призначенні звітів різних типів, в програмі «1С: Бухгалтерия 8.3» їх створення, зміна і використання нічим не відрізняються. Всі звіти, незалежно від того, хто їх створив, можуть бути змінені засобами «Конфигуратора» і мають однакові принципи

використання. Настройки і склад інформації, що міститься в звіті, визначаються його формою і алгоритмом, тому опис властивостей і призначень конкретних звітів повинен міститися в описі конфігурації або в самому вікні звіту [13, с. 86].

Розглянемо склад, призначення та використання найбільш поширених стандартних звітів.

До типової конфігурації включені наступні стандартні звіти:

- Оборотна відомість;
- Зведені проводки;
- Шахова відомість;
- Оборотна відомість по рахунку;
- Обороти рахунку (Головна книга);
- Журнал-ордер і відомість по рахунку;
- Аналіз рахунку;
- Картка рахунку;
- Аналіз рахунку по субконто;
- Аналіз рахунку по датах;
- Аналіз субконто;
- Обороти між субконто;
- Звіт по проводках.

Всі ці звіти викликаються з меню «Отчеты» головного меню програми. Звіти, що найбільш часто використовуються, також можуть викликатись піктограмами панелі інструментів [13, с. 86].

Інформаційна система не тільки відображає функціонування об'єкта управління, а й впливає на нього через органи управління. Вона є сукупністю інформаційних процесів для задоволення потреби в інформації різних рівнів прийняття рішень, її метою є продукування інформації для використання (споживання) управлінським апаратом. Відповідно вона забезпечує

нагромадження, передачу, збереження, оброблення та узагальнення інформації «знизу вгору», а також конкретизацію інформації «зверху вниз».

Сучасні бухгалтерські програмні продукти є комплексним інструментом для автоматизації обліку та управління підприємствами. У більшості випадків їх функції зведені до облікових завдань конкретного підприємства. При взаємодії різних програм як між ними, так і з технологічним обладнанням виникають труднощі, що з'являються при обміні інформацією з партнерами (формат інформаційних даних). Проблема уніфікованого формату обміну інформаційних баз є нині актуальною. Вирішити її може створення та підтримка єдиного стандарту обміну інформації на національному рівні [13, с. 86].

Отже, використання найновіших інформаційних технологій та впровадження комплексної автоматизованої системи управління підприємством дозволяє вирішити такі завдання, як створення системи оперативного обліку і оподаткування за всіма напрямками діяльності підприємства, а також формування інформаційної бази для прийняття рішень на всіх рівнях управління, тому майбутнє за сучасними інформаційними технологіями.

Висновок до розділу 2

Важливим інструментом вдосконалення організації обліку доходів діяльності на підприємстві може стати саме облікова політика, оскільки чітко визначені методи і методики, які мають застосовуватися бухгалтерами в процесі їх діяльності, дозволять максимально ефективно побудувати обліковий процес на підприємстві та з більшою достовірністю оцінювати фінансові результати його діяльності.

Встановлено, що для узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції (товарів, робіт, послуг), від оренди об'єктів інвестиційної нерухомості, від страхової діяльності, від грального бізнесу, від проведення лотерей, а також про суму знижок, наданих покупцям, і про інші вирахування з доходу Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств й організацій передбачено рахунок 70 "Доходи від реалізації".

Для узагальнення інформації про інші доходи діяльності підприємства у звітному періоді, крім доходу (виручки) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, використовують рахунок 71 "Інший операційний дохід".

На рахунку 71 "Інший операційний дохід" ведеться узагальнення інформації про інші доходи діяльності підприємства у звітному періоді, крім доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Проаналізувавши організацію бухгалтерського обліку на підприємстві та методику складання звіту про фінансові результати можна рекомендувати для полегшення процесу обліку встановити на підприємстві програму «1С: Бухгалтерія 8.3».

Програма побудована з урахуванням особливостей обліку в Україні на базі Національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку. При цьому врахована можливість одночасного ведення бухгалтерського і податкового обліку, що в сучасних умовах є досить актуальним і практичним моментом.

Використання даної програми дозволяє підвищити оперативність та ефективність роботи підприємства, забезпечує максимальну точність розрахунків, виключає можливість виявлення помилок та прискорення всіх бухгалтерських операцій.

На нашу думку, використання найновіших інформаційних технологій та впровадження комплексної автоматизованої системи управління підприємством дозволяє вирішити такі завдання, як створення системи

оперативного обліку і оподаткування за всіма напрямками діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА СИСТЕМ АНАЛІЗУ ДОХОДІВ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Джерела, основні показники та методи аналізу доходів діяльності підприємства

Дохід як економічна категорія являє собою певну кількість грошових коштів, матеріальних благ чи послуг, отриманих фізичною особою, підприємством чи економікою в цілому за певний проміжок часу. Як обліково-аналітична категорія дохід – збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників).

Аналіз доходів - це частина економічної стратегії кожного підприємства. Виручка від реалізації продукції, робіт, послуг є основним джерелом відшкодування засобів на виробництво і реалізацію продукції, утворення доходів і формування фінансових ресурсів. Її величина впливає не тільки на виробниче відшкодування витрат і формування прибутку, але і на своєчасне і повне виконання фінансових зобов'язань. Практика організації аналітичної роботи аналізу доходів розрізняє централізовану та децентралізовану форми. При централізованій формі організації вся робота з економічного аналізу концентрується у спеціальному структурному підрозділі (відділі, бюро) в системі управління виробництвом. При такій організаційній системі досягається єдність методологічного забезпечення аналізу, чіткий розподіл праці аналітиків, можливість застосування потужної обчислювальної техніки тощо. Між тим для підприємства переробної промисловості, як показує практика, більше підходить децентралізована

форма, яка передбачає, що економічним аналізом займаються всі структурні підрозділи з питань, які входять до їх компетенції, виходячи з розмежування прав та обов'язків між ними, передбачених відповідними нормативними документами – внутрішніми чи галузевими. За такої організації аналітичний процес максимально наближений до управлінського, є його окремим етапом, значно зменшується обсяг обробки економічної інформації. При даній системі значно підвищується оперативність виконання аналітичних робіт. Недолік системи полягає у складності забезпечення єдиного методичного підходу до управління аналітичним процесом.

Організаційно-інформаційна модель аналізу доходів підприємства може бути побудована у складі загальної моделі аналізу фінансового стану або розроблена виключно для вирішення аналітичних завдань в управлінні товарними операціями. В обох випадках модель передбачає визначення мети і завдань, суб'єктів і об'єктів дослідження, системи показників, інформаційного та методичного забезпечення аналізу товарних операцій: у першому випадку ці елементи розробляються у складі загальної моделі дослідження фінансового стану, у другому – відокремлюються і розглядаються як відносно самостійні.

Розглянемо організаційно-інформаційну модель аналізу доходів ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС». Побудова організаційно-інформаційної моделі є способом формалізації аналізу. Вона складається з п'яти взаємопов'язаних блоків (рис.3.1 -3.2).

Об'єкти аналізу

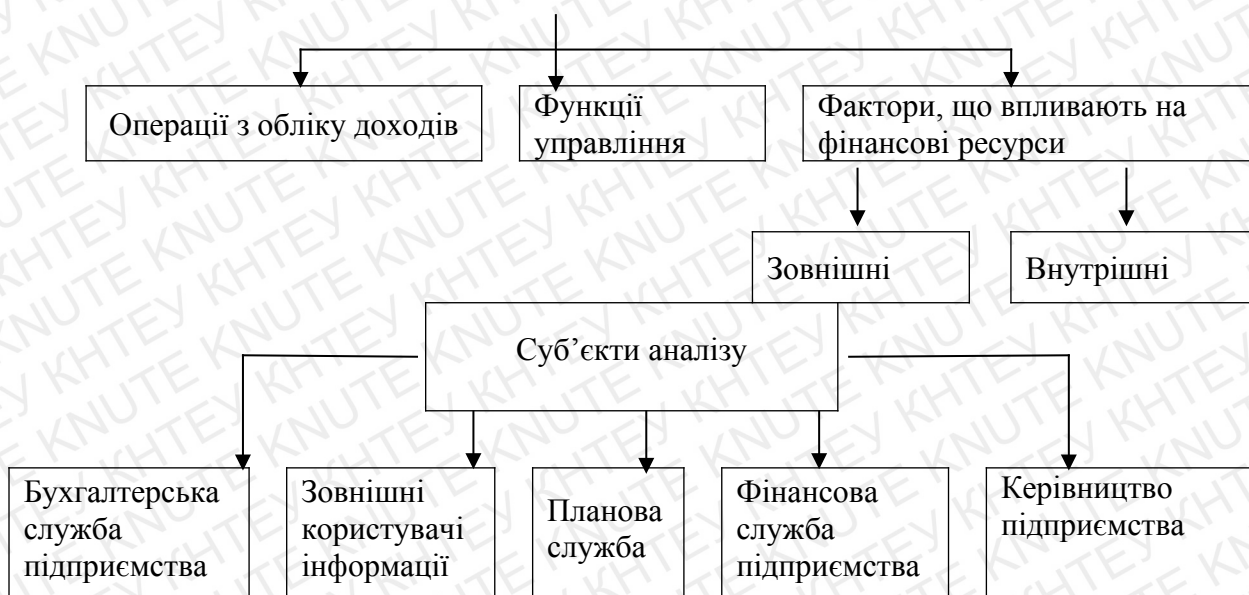

Рис. 3.1 Об'єкти і суб'єкти аналізу доходів

Суб'єктами аналізу є бухгалтерська служба підприємства, зовнішні користувачі інформації, планова служба, фінансова служба підприємства та керівництво підприємства.

В наступному блоці наведена система показників аналізу (рис. 3.2).

Рис. 3.2 Система показників аналізу доходів

Показники аналізу доходів можуть бути абсолютними та відносними. До абсолютних показників відносяться показники обсягу: вартісні і

натуральні та питомі показники. До відносних показників відносять показники структури, показники інтенсивності процесів та показники динаміки.

Оцінити наскільки ефективно підприємство використовує свої товарні запаси дозволяє аналіз ділової активності, оскільки саме цей показник зумовлює платоспроможність, фінансову стійкість та стабільність діяльності господарюючого суб'єкта. Аналіз ділової активності полягає у дослідженні рівнів і динаміки різноманітних фінансових коефіцієнтів – показників оборотності. Оцінка оборотності проводиться за показниками:

1) коефіцієнт оборотності - кількість оборотів, яку здійснюють товарні запаси протягом звітного періоду. Коефіцієнт оборотності, визначений у гривнях, показує суму чистого доходу (виручки) підприємства на 1 грн. товарів. Середні залишки товарів розраховують за даними балансу як відношення підсумків на початок і кінець аналізованого періоду до двох. Прискорення оборотності сприяє економії та вивільненню коштів з обороту;

2) тривалість обороту характеризується кількістю днів, упродовж яких товари проходять усі стадії одного кругообороту. У процесі придбання товари з грошової форми переходять у товарну; у процесі продаж товари знову набуває грошової форми, але вже у збільшеному розмірі — на суму прибутку. Цей показник найбільш наочний і забезпечує порівняння показників оборотності. Чим менша тривалість одного обороту, тим швидше майно здійснює свій кругооборот та ефективніше використовується підприємством:

3) коефіцієнт закріплення (завантаження) товарів (величина, обернена коефіцієнту оборотності) показує їх суму, що припадає на 1 грн чистого доходу і характеризує їх поточну наявну потребу на звітну дату для здійснення певного обсягу господарської діяльності[48].

Також, одним із показників ефективності роботи підприємства є

рентабельність. Рентабельність - розраховується як відношення чистого прибутку до середньої величини товарних запасів підприємства. Рентабельність реалізованих товарів за валовим прибутком - розраховується як відношення валового прибутку до собівартості реалізованих товарів.

Джерела інформації та інформаційне забезпечення аналізу доходів показано на рис.3.3.

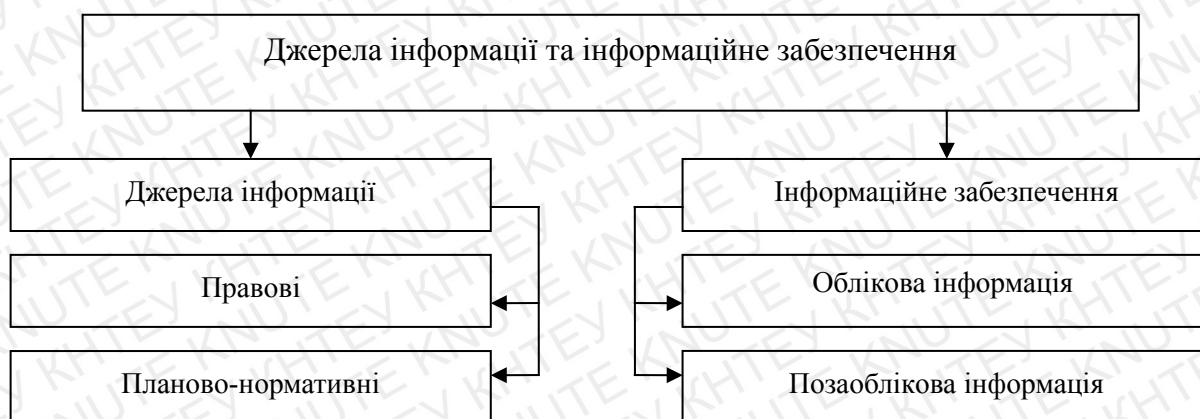

Рис. 3.3 Джерела інформації та інформаційне забезпечення аналізу доходів

Джерела інформації підрозділяються на правові: закони, накази, постанови тощо та планово-нормативні: методичні розробки, коментарі, листи. Облікова інформація, яка буває поточною та звітною, а також позаоблікова інформація – це і є інформаційне забезпечення.

Головним джерелом для аналізу доходів є облікова інформація. Вона є найбільш деталізованою та більшою за обсягом. В обліковій інформації міститься велика кількість важливих та необхідних для аналізу виробничих запасів особливостей, зокрема: повне відображення усіх господарських операцій, їх документальне оформлення та узагальнення у грошових вимірниках. Аналітична інформація, яка відображена у фінансовій звітності є деталізованою і надає можливість отримати достовірні дані для проведення аналізу.

Велика увага приділяється обробці економічної інформації. Методи обробки економічної інформації аналізу реалізації товарів підприємства оптової торгівлі розглянуті на рис. 3.4.

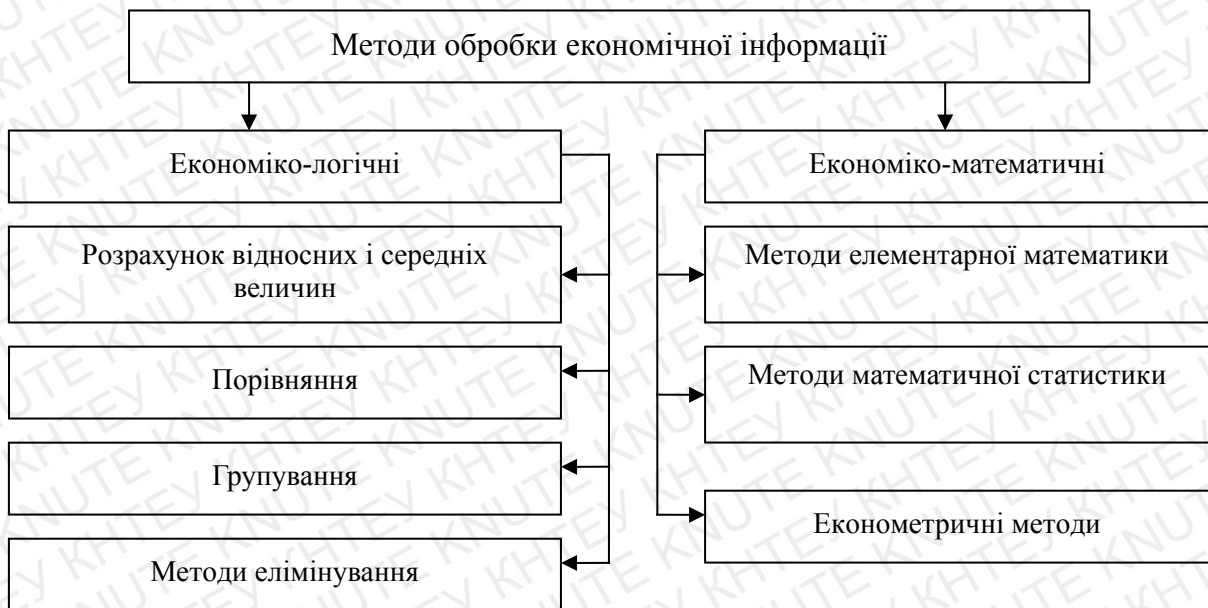

Рис. 3.4 Методи обробки економічної інформації аналізу доходів

Джерело: розроблено автором на основі [79]

Важливим елементом організаційно-інформаційної моделі є методичне забезпечення аналізу доходів. В ході проведення аналізу застосовуються економіко-математичні та економіко-логічні методи. Економіко-математичні методи діляться на: економіко-статистичні; методи оптимальних рішень; економетричні; методи економічної кібернетики; математичного програмування; евристичні методи. Економіко-логічні методи: використання відносних і середніх величин; застосування порівняння; групування; індексний метод; метод ланцюгових підстановок; балансовий метод.

Методичні прийоми узагальнення аналізу доходів показані на рис. 3.5.

У ролі важливого елементу методики аналізу виступають технічні прийоми та способи аналізу реалізації товарів підприємства оптової торгівлі.

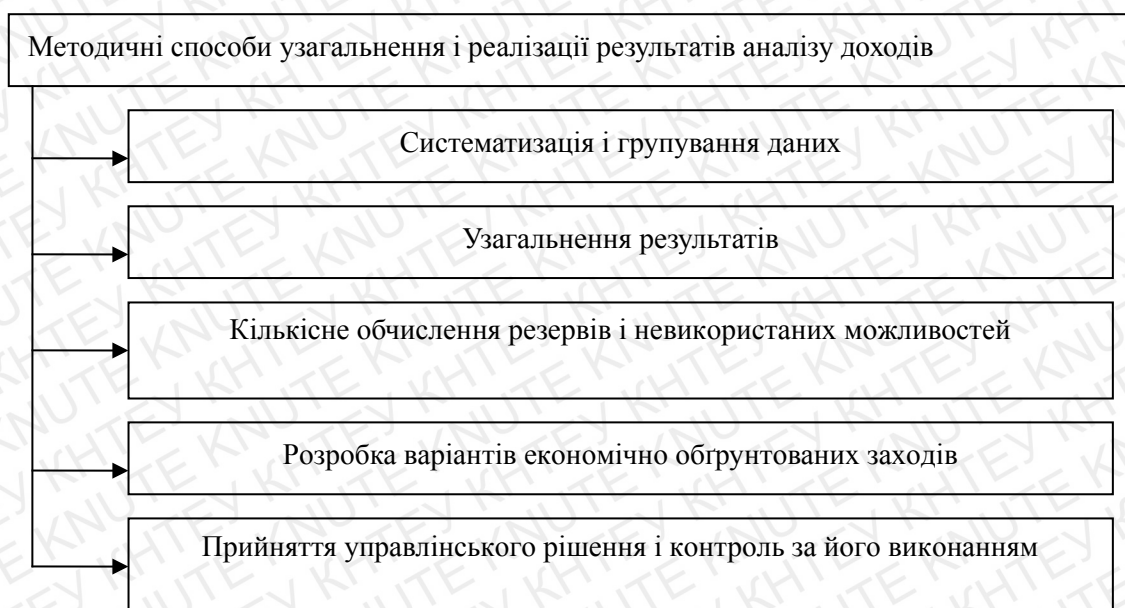

Рис. 3.5 Методичні прийоми узагальнення і реалізації доходів

Джерело: розроблено автором на основі [79]

Ці способи використовуються на різних етапах дослідження для:

- первинної обробки зібраної інформації (перевірки, групування, систематизації);
- вивчення стану і закономірностей розвитку досліджуваних об'єктів;
- визначення впливу факторів на результати діяльності підприємств;
- підрахунку невикористаних і перспективних резервів підвищення ефективності діяльності;
- узагальнення результатів аналізу;
- обґрунтування планів економічного розвитку, управлінських рішень, різноманітних заходів.

Аналізуючи сучасну систему товарних операцій на підприємстві оптової торгівлі, потрібно виявляти негативні наслідки і вживати конкретних заходів для їх усунення.

Запропоновані організаційно-інформаційні моделі аналізу доходів поєднують основні складові контрольно-аналітичного процесу. Організаційні

питання, які вирішуються на рівні моделювання аналізу і контролю реалізації товарів підприємства, стосуються обґрунтування мети і систематизації завдань, визначення об'єктів і суб'єктів дослідження. В організаційно-інформаційній моделі економічну інформацію класифіковано за ознакою середовища, у якому вона утворюється, що призводить до її розподілення на зовнішню та внутрішню. Подальша деталізація передбачає класифікацію економічної інформації за джерелами її формування та напрямками використання.

Абстрактно-логічні методи дослідження визначають наукові підходи до вивчення економічних процесів і явищ. Вони базуються на застосуванні загальнонаукових методів пізнання та інтуїції і досвіді дослідників (евристичні методи).

Спеціальні методичні прийоми аналізу дозволяють здійснити загальний та факторний аналіз реалізації товарів підприємства оптової торгівлі, а також дослідити динаміку показників, що визначають фінансову стійкість, платоспроможність, рентабельність та ділову активність підприємства.

Спеціальні методичні прийоми контролю забезпечують суцільне спостереження, документальне дослідження процесів товарних операцій, виявлення, оцінку та усунення відхилень від стандартів контролю, запобігання кризовим ситуаціям і банкрутству підприємства[79].

Методичні прийоми узагальнення і реалізація результатів аналізу і контролю реалізації товарів підприємства оптової торгівлі спрямовані на розробку, обґрунтування та впровадження заходів щодо розвитку підприємства на основі максимального використання виявлених в процесі аналізу резервів зростання товарних запасів та поліпшення фінансового стану підприємства [79].

Таким чином, аналіз доходів на ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» має сприяти отриманню суб'єктом управління необхідної інформації щодо отримання

підприємством доходів, що обумовлюють необхідність прийняття тих чи інших управлінських рішень. Отже, формування методики аналізу доходів вимагає конкретизації місця і ролі окремих складових контрольно-аналітичного процесу відповідно до причин здійснення господарської операції.

3.2. Розробка та апробація, методика загального аналізу доходів діяльності підприємства

Метою аналізу доходів є оцінка кінцевих результатів діяльності підприємства, вивчення основних причин, їх зміни у динаміці і порівняння з аналогічними підприємствами в регіоні, з показниками підприємств-конкурентів. Важливо також при аналізі виявити резерви збільшення прибутків (покриття збитковості), підвищення рентабельності й визначити конкретні заходи на перспективу.

Для досягнення цієї мети підприємство повинно вирішити такі завдання:

- оцінити, якою мірою була забезпечена максимізація прибутку;
- у випадку збиткової роботи виявити причини такого господарювання і намітити шляхи виходу з цієї ситуації;
- розглянути доходи і зіставити їх з розходами, визначити прибуток від реалізації;
- вивчити тенденції зміни доходів;
- виявити, яка частина доходів використовується на покриття витрат обігу, податків і створення прибутків;
- розрахувати відхилення величини балансового прибутку від величини прибутку від реалізації та встановити причини таких відхилень;

- визначити і проаналізувати різні показники рентабельності за звітний період і в динаміці;
- виявити резерви збільшення прибутків і підвищення рентабельності та коли їх можна використати;
- вивчити напрями використання прибутків і дати оцінку доцільності такого використання.

Проведено аналіз основних показників ,що впливають на доходи підприємства. Абсолютними показниками економічної стійкості ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» є показники ,які характеризують ступінь забезпеченості запасів та витрат джерелами їх формування .Для оцінки стану запасів використовуються дані групи статей «Запаси» II розділу активу балансу:

$$З = \text{ряд. } 100 + 110 + 120 + 130 + 140$$

На ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» даний показник складає:

$$З_{01.01.2012 \text{ р.}} = 413 \text{ (тис.грн.)}$$

$$З_{31.12.2012 \text{ р.}} = 411,8 \text{ (тис.грн.)}$$

$$З_{31.12.2013 \text{ р.}} = 470,6 \text{ (тис.грн.)}$$

$$З_{31.12.2014 \text{ р.}} = 431 \text{ (тис.грн.)}$$

Для характеристики джерел формування запасів визначаються три основні показники :

1. Наявність власних оборотних коштів (ВОК) ,як різниця між власним капіталом (I розділ пасиву балансу) і необоротними активами (I розділ активу балансу).

Цей показник характеризує чистий оборотний капітал. Його збільшення порівняно з попереднім періодом свідчить про подальший розвиток діяльності підприємства[19]. Наявність обігових коштів можна записати наступним чином :

$$\text{ВОК} = \text{IрП} - \text{IрА} = \text{ф.1 ряд. } 380 - \text{ф.1 ряд. } 080,$$

де IрП – I розділ пасиву балансу;

ІрА – І розділ активу балансу.

На ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» даний показник складає :

ВОК 01.01.2012 р. = 90,6 - 334,3 = - 243.7 (тис.грн.)

ВОК 31.12.2012 р.= 88.4 - 306,3 = - 217.9 (тис.грн.)

ВОК 31.12.2013 р. = 246,2 – 287,3 = - 41.1 (тис.грн.)

ВОК 31.12.2014 р. = 1045,6 – 985,5 = 60,1 (тис.грн.)

2.Наявність власних і довгострокових позикових джерел формування запасів і витрат (ВЗД) , визначається шляхом збільшення попереднього показника на сумму довгострокових зобов'язань (ДЗ – III розділ пасиву балансу):

$$\text{ВЗД} = \text{ВОК} + \text{ДЗ} = \text{ВОК} + \text{ряд 480 ф. I}$$

На ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» даний показник дорівнює :

ВЗД 01.01.2012 р. = -243,7 + 0 = -243,7 (тис. грн.)

ВЗД 31.12.2012 р. = -217,9 + 0 = -217,9 (тис. грн.)

ВЗД 31.12.2013 р = -41,1 + 0 = -41,1 (тис. грн.)

ВЗД 31.12.2013 р. = 60,1 + 0 = 60,1 (тис. грн.)

3. Загальна величина основних джерел формування запасів і витрат (ЗСДФ), що визначається шляхом збільшення попереднього показника на суму короткострокових кредитів банків (КК):

$$\text{ЗСДФ} = \text{ВЗД} + \text{ПЗ},$$

де ПЗ – короткострокові кредити (ряд.500 ф.1).

На ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» даний показник дорівнює:

ЗСДФ 01.01.2012 р. = -243,7 + 0 + -243,7 (тис. грн.)

ЗСДФ 31.12.2012 р. = -217,9 + 0 = -217,9 (тис.грн.)

$$\text{ЗСДФ } 31.12.2013 \text{ р.} = -41,1 + 0 = -41,1 \text{ (тис. грн.)}$$

$$\text{ЗСДФ } 31.12.2014 \text{ р.} = 60,1 + 0 = 60,1 \text{ (тис. грн.)}$$

Трьом показникам наявності джерел формування запасів відповідають три показники забезпеченості запасів джерелами їх формування :

1. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів (Фвок) визначається за формулою :

$$\text{Фвок} = \text{ВОК} - 3,$$

На ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» даний показник дорівнює :

$$\text{Фвок } 01.01.2012 \text{ р.} = -243,7 - 413 = - 656,7 \text{ (тис. грн.)}$$

$$\text{Фвок } 31.12.2012 \text{ р.} = -217,9 - 411,8 = - 629,7 \text{ (тис. грн.)}$$

$$\text{Фвок } 31.12.2013 \text{ р.} = -41,1 - 470,6 = - 511,7 \text{ (тис. грн.)}$$

$$\text{Фвок } 31.12.2014 \text{ р.} = 60,1 - 431 = - 370,9 \text{ (тис. грн.)}$$

2. Надлишок (+) або нестача (-) власних та довгострокових джерел формування запасів (ФСД) визначається за формулою :

$$\text{ФСД} = \text{ВЗД} - 3$$

На ПрАТ «Олімпвець» даний показник дорівнює :

$$\text{ФСД } 01.01.2012 \text{ р.} = -243,7 - 413 = - 656,7 \text{ (тис. грн.)}$$

$$\text{ФСД } 31.12.2012 \text{ р.} = -217,9 - 411,8 = -629,7 \text{ (тис. грн.)}$$

$$\text{ФСД } 31.12.2013 \text{ р.} = -41,1 - 470,6 = -511,7 \text{ (тис. грн.)}$$

$$\text{ФСД } 31.12.2014 \text{ р.} = 60,1 - 431 = -370,9 \text{ (тис. грн.)}$$

3. Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини основних формування запасів (ФОІ) визначається за формулою :

$$\Phi OI = 3CДФ - 3$$

На ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» даний показник дорівнює :

$$\Phi OI 01.01.2012 \text{ р.} = -243,7 - 413 = -656,7 \text{ (тис. грн.)}$$

$$\Phi OI 31.12.2012 \text{ р.} = -217,9 - 411,8 = -629,7 \text{ (тис. грн.)}$$

$$\Phi OI 31.12.2013 \text{ р.} = -41,1 - 470,6 = -511,7 \text{ (тис. грн.)}$$

$$\Phi OI 31.12.2014 \text{ р.} = 60,1 - 431 = -370,9 \text{ (тис. грн.)}$$

За допомогою цих показників визначається трьохкомпонентний тип фінансової стійкості.

I, якщо $\Phi > 0$

$$S(\Phi) =$$

0, якщо $\Phi < 0$

Для характеристики фінансово – економічної ситуації на підприємстві існує чотири типи фінансової стійкості :

1) перший - абсолютна фінансова стійкість

(трьохкомпонентний показник типу фінансової стійкості має такий вигляд :

$S = (I, I, I)$). Такий тип фінансової стійкості характеризується тим ,що всі запаси підприємства покриваються власними оборотними коштами ,тобто підприємство не залежить від зовнішніх кредиторів. Така ситуація зустрічається вкрай рідко. Білш того, вона навряд чи може розглядатися як ідеальна, оскільки означає ,що керівництво компанії не вміє, не бажає, або не має можливості використовувати зовнішні джерела коштів для основної діяльності. [I]

2) другий – нормальна фінансова стійкість (показник типу фінансової стійкості має такий вигляд : $S = (0, I, I)$). Такий тип фінансування запасів є «нормальним» з точки зору фінансового менеджменту.

3) третій – нестійкий фінансовий стан (показник типу фінансової стійкості має такий вигляд: $S = (0,0,1)$), що характеризується порушенням платоспроможності, при якому зберігається можливість відновлення рівноваги за рахунок поповнення джерел власних коштів, скорочення дебіторської заборгованості, прискорення оборотності запасів.

Фінансова нестійкість вважається нормальною ,якщо величина залучених для формування запасів короткострокових кредитів і позикових коштів не перевищує сумарної вартості сировини, матеріалів і готової продукції.

4) четвертий – кризовий фінансовий стан (показник типу фінансової стійкості має такий вигляд : $S = (0,0,0)$), при якому підприємство знаходиться на межі банкрутства, тому що грошові кошти, короткострокові цінні папери і дебіторська заборгованість не покривають навіть його кредиторської заборгованості і прострочених позичок [I].

Таблиця 3.1

Оцінка економічної стійкості ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» у 2014-2017 рр.

Показники	на 01.01.2014 р.		на 31.12.2015 р.		на 31.12.2016р.		на 31.12.2017 р.	
	значенн я	S(Ф)	значенн я	S(Ф)	значення	S(Ф)	значення	S(Ф)
Фвок	-656,7	0	-629,7	0	-511,7	0	-370,9	0
ФСД	-656,7	0	-629,7	0	-511,7	0	-370,9	0
ФОІ	-656,7	0	-629,7	0	-511,7	0	-370,9	0
Тип фінансової стійкості	кризовий фінансовий стан		кризовий фінансовий стан		кризовий фінансовий стан		кризовий фінансовий стан	

Отже, як видно з таблиці економічної стійкості ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» у 2014-2017 рр.на підприємстві протягом аналізованого періоду спостерігається кризовий стан ,тому керівництву підприємства необхідно

звернути увагу на підвищення оподаткування та ефективного управлінні його ресурсами.

Висновки до розділу 3

Запропоновані організаційно-інформаційні моделі аналізу доходів поєднують основні складові контрольно-аналітичного процесу. Організаційні питання, які вирішуються на рівні моделювання аналізу і контролю реалізації товарів підприємства, стосуються обґрунтування мети і систематизації завдань, визначення об'єктів і суб'єктів дослідження. В організаційно-інформаційній моделі економічну інформацію класифіковано за ознакою середовища, у якому вона утворюється, що призводить до її розподілення на зовнішню та внутрішню. Подальша деталізація передбачає класифікацію економічної інформації за джерелами її формування та напрямками використання.

Абстрактно-логічні методи дослідження визначають наукові підходи до вивчення економічних процесів і явищ. Вони базуються на застосуванні загальнонаукових методів пізнання та інтуїції і досвіді дослідників (евристичні методи).

Спеціальні методичні прийоми аналізу дозволяють здійснити загальний та факторний аналіз реалізації товарів підприємства оптової торгівлі, а також дослідити динаміку показників, що визначають фінансову стійкість, платоспроможність, рентабельність та ділову активність підприємства.

Спеціальні методичні прийоми контролю забезпечують суцільне спостереження, документальне дослідження процесів товарних операцій, виявлення, оцінку та усунення відхилень від стандартів контролю, запобігання кризовим ситуаціям і банкрутству підприємства[79].

Методичні прийоми узагальнення і реалізація результатів аналізу і контролю реалізації товарів підприємства оптової торгівлі спрямовані на розробку, обґрунтування та впровадження заходів щодо розвитку підприємства на основі максимального використання виявлених в процесі аналізу резервів зростання товарних запасів та поліпшення фінансового стану підприємства [79].

Аналізу доходів ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» має сприяти отриманню суб'єктом управління необхідної інформації щодо отримання підприємством доходів, що обумовлюють необхідність прийняття тих чи інших управлінських рішень. Отже, формування методики аналізу доходів вимагає конкретизації місця і ролі окремих складових контрольно-аналітичного процесу відповідно до причин здійснення господарської операції.

Розробка стратегії аналізу доходів підприємства передбачає попереднє дослідження процесу формування доходів, визначення основних тенденцій та закономірностей, виявлення та кількісну оцінку факторів, що обумовлюють як обсяг, так і рівень доходів.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами проведеного дослідження встановлено, що під доходами розуміють збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників) за звітний період. Загалом, доходи є наслідком продуктивної операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.

Встановлено, що існуюча система бухгалтерського обліку та економічного оподаткування за доходами на підприємствах не може повністю існувати без відповідного їхнього нормативно-правового забезпечення.

Тож, до основних видів нормативно-правового забезпечення обліку і оподаткування доходів підприємств відносять: Податковий Кодекс України, Цивільний Кодекс України, Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, „Про контрольно-ревізійну діяльність”, „Про державну фінансову інспекцію України”, Наказ про облікову політику підприємства, Укази Президента України; постанови і рішення Кабінету Міністрів України; накази, постанови, розпорядження, листи, роз'яснення міністерств та відомств; графіки документообігу, графіки виконання обліково-звітних та контрольно-ревізійних робіт.

Підсумки дослідження економіко-правового аналізу та огляду нормативної бази і спеціальної літератури щодо сутності доходів діяльності підприємства дає зробити наступні висновки:

- дохід виступає показником господарської діяльності підприємства;
- існуюча класифікація доходів не повністю відповідає вимогам ринкової економіки;

- основним недоліком обліку доходів підприємства виступає проблема формування єдиної інформаційної загальнодержавної бази норм і нормативів для обліку та оподаткування за доходами суб'єкта господарювання. Ще однією не менш важливою проблемою є проблема рівня відповідальності обліково-контрольної системи підприємства, що стосується його витрат і доходів чинному законодавству з обліку та оподаткування враховуючи мету та завдання відповідного підприємства.

Об'єктом дослідження випускної кваліфікаційної роботи є ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС», яке спеціалізується на будівництві та торгівлі.

Зауважимо, що питання організації бухгалтерського обліку, аналізу та оподаткування за доходами на підприємстві ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» належать до компетенції його власника відповідно до законодавства та установчих документів.

Для узагальнення інформації про інші доходи діяльності підприємства, крім доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на підприємстві використовують рахунок 71 „Інший операційний дохід”.

Відображення інших операційних доходів на рахунках бухгалтерського обліку здійснюється на підставі первинних документів. Первинними документами з обліку інших операційних доходів є: рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні, платіжні вимоги, акти інвентаризації, прибуткові касові ордери, виписки банку, розрахунки і довідки бухгалтерії.

ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» для синтетичного обліку інших операційних доходів використовує рахунок 719 „Інші доходи від операційної діяльності. Синтетичний облік доходів дочірнього підприємства ведеться в Головній книзі за допомогою таблично-автоматизованої форми обліку – 1С-7.7.

Проведений аналіз обліку доходів діяльності підприємства дозволив зробити висновок, що основними проблемами обліку доходів підприємства в Україні є:

- створення єдиної інформаційної загальнодержавної (міжгалузевої) бази норм і нормативів для обліку і оподаткування за доходами підприємства;
- рівня відповідності обліково-контрольної системи підприємства щодо його доходів чинним нормативно-правовим актам України з обліку та оподаткування, меті і завданням самого підприємства;
- встановлення оптимального співвідношення обсягів автоматизованих і неавтоматизованих обліково-контрольних робіт та визначення їхньої ролі у зростанні поточних доходів підприємства;
- матеріально-технічного та організаційного забезпечення ведення обліку доходів підприємства;
- повноти та своєчасності відображення в системі обліку доходів підприємства;
- забезпечення максимальної оперативності та достатньої аналітичності вихідної інформації про доходи підприємства.

На нашу думку, для вирішення проблем обліку доходів можна виділити декілька шляхів:

- розробка й запровадження норм і нормативів сприятимуть наведенню елементарного порядку та дисципліни на підприємстві, тому наша законодавча і виконавча влада зобов'язані приділити цьому питанню більше уваги з метою скорочення сум необлікованих доходів підприємства;
- для забезпечення достатньої аналітичності інформації її потрібно завчасно перевірити щодо відповідності сучасним вимогам: порівнянності, однозначності тлумачення, достовірності, дохідливості й доречності;
- для достатньої автоматизації обліково-контрольних робіт кожному підприємству доцільно на початок року (кварталу) проводити оцінку власних потреб і фінансово-кредитних можливостей щодо придбання або оренди (лізингу) комп'ютерної, організаційної техніки.

В свою чергу, важливим інструментом вдосконалення організації обліку доходів діяльності на підприємстві може стати саме облікова політика, оскільки чітко визначені методи і методики, які мають застосовуватися бухгалтерами в процесі їх діяльності, дозволять максимально ефективно побудувати обліковий процес на підприємстві та з більшою достовірністю оцінювати фінансові результати його діяльність.

Встановлено, що для узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції (товарів, робіт, послуг) і про інші вирахування з доходу Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств й організацій передбачено рахунок 70 “Доходи від реалізації”.

Для узагальнення інформації про інші доходи діяльності підприємства у звітному періоді, крім доходу (виручки) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, використовують рахунок 71 “Інший операційний дохід”.

На рахунку 71 “Інший операційний дохід” ведеться узагальнення інформації про інші доходи діяльності підприємства у звітному періоді, крім доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Так, інформація про обсяги отриманих доходів підприємство за звітний період узагальнюється у звіті про фінансові результати.

Проаналізувавши організацію бухгалтерського обліку на підприємстві та методику складання звіту про фінансові результати можна рекомендувати для полегшення процесу обліку встановити на підприємстві програму «1С: Бухгалтерія 8.3».

Програма «1С: Бухгалтерія 8.3» – це універсальна програма створена для полегшення ведення бухгалтерської та податкової звітності на підприємствах.

Програма побудована з урахуванням особливостей обліку в Україні на базі Національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку. При цьому

врахована можливість одночасного ведення бухгалтерського і податкового обліку, що в сучасних умовах є досить актуальним і практичним моментом.

Використання даної програми дозволяє підвищити оперативність та ефективність роботи підприємства, забезпечує максимальну точність розрахунків, виключає можливість виявлення помилок та прискорення всіх бухгалтерських операцій.

На нашу думку, використання найновіших інформаційних технологій та впровадження комплексної автоматизованої системи управління підприємством дозволяє вирішити такі завдання, як створення системи оперативного обліку і оподаткування за всіма напрямками діяльності підприємства.

Дослідивши питання аналізу доходів діяльності підприємства, можна сказати, що підприємство для того, щоб досягнути поставлених задач, які ставить керівництво, має здійснювати внутрішній контроль на підприємстві, це по-перше, а по-друге, цей аналіз необхідний для того, щоб податкові органи, які в межах своїх повноважень будуть здійснювати перевірку стану доходів діяльності підприємства, змогло реально оцінити стан справ на підприємстві.

Отже, у ході проведеного аналізу доходів діяльності підприємства ТОВ «ВІННЕР СПЕЙС» встановлено, що за звітний період підприємством не було допущено суттєвих порушень і перекручення операцій з обліку доходів діяльності підприємства. Вони були правильно класифіковані за видами діяльності згідно з П(С)БО 15 та належним чином обліковані.

Таким чином, аналіз доходів спрямований на створення економічних умов, що забезпечують відшкодування постійних витрат підприємства, покриття змінних витрат, які залежать від обсягу реалізації продукції та послуг, повної і своєчасної оплати всіх видів податків, обов'язкових платежів та забезпечення отримання прибутку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003р. № 436-IV.
3. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV.
4. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, від 16.07.99р. № 996- 14;
5. Закон України “Про аудиторську діяльність”, прийнятий ВР України від 22.04.93р. №3125-12;
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затв. наказом Міністерства фінансів України від 10.08.2000 р. № 193 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00>.
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затверджено наказом Міністерства фінансів України 07.02.2013 р. № 73
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р., № 290
9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати»: затверджено наказом Мінфіну України від 31 березня 1999 р., №87
10. Балабанова Л.Б. Маркетинг: підручник. – 2-ге видання перероблене і доповнене. — К: Знання-Прес, 2007. – 645 с.
11. Біла О.Г. Фінанси підприємств / О.Г. Біла: навч. посібн. – Львів: Вид-во "Магнолія 2006", 2008. – 383 с.

12. Блонська В.І. Стратегія управління доходами підприємства в умовах розвитку ринкових відносин / В.І. Блонська // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18.6. – С. 117-123.
13. Бойко О.А., Оліфіров О.В. Облік доходів в умовах застосування комп'ютерних інформаційних систем / О.А. Бойко, О.В. Оліфіров // Облік і фінанси АПК: наук.-виробн. журнал. – 2014. – № 8. – С. 83-86
14. Борисейко Ю.В. Перевірка доходів підприємства: особливості організації оподаткування / Ю.В. Борисейко // Вісник Запорізького національного університету. – 2012. - № 1 (13). – С. 92-96
15. Бутинець В.Ф. Історія бухгалтерського обліку. У 2-х ч. (2-ге вид., доп. і перер.). - Житомир: ЖІТІ, 2006. - 1024 с.
16. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах/ Ф.Ф.Бутинець, Л.Л.Горецька. -Житомир: Рута, 2005. - 544 с.
17. Ватуля І.Д., Дугар Т.Є. Організація і методика оподаткування процесу реалізації продукції на підприємствах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/7.2/068.pdf>
18. Величко В. Регулювання у сфері бухгалтерського обліку та оподаткування в ЄС та перспективи адаптації законодавства України: наукове видання/ О. Величко, С. Голов, С. Зубілевич та ін.; За наук. ред. С. Голова; М-во юстиції України, Центр європейського та порівняльного права. - К.: Арт-Медіа, 2010. - 584 с.
19. Волков Н.Г. Бухгалтерский учет и отчетность на предприятии. – Х.: Дело и право, 2006. – 134 с.
20. Галушак І.Є., Савчук В.П. Облік доходів від операційної діяльності: сучасний стан і напрямки вдосконалення / І.Є. Галушак, В.П. Савчук // Облік і контроль. – 2013. - № 7. – С. 23-27

21. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: Навчальний посібник / Під ред. М.В. Кужельного. — 5-те видання, доповнене і перероблене. — К.: А.С.К., 2007. — 223 с.
22. Давидов Г.М. Контроль: Навч. посіб. / Г.М. Давидов. — К., 2006. — 347 с.
23. Деващук Л.Г. Теоретичні основи бухгалтерського обліку. — Х.: Одісей, 2009. — 158 с.
24. Дерій В.А., Кізіма А.Я. Контроль: курс лекцій/ В.А. Дерій, А.Я. Кізіма. - Тернопіль: Джура, 2008. — 86 с.
25. Дерій В.А. Витрати і доходи підприємств у системі обліку та оподаткування: монографія. — Тернопіль: ТНЕУ, «Економічна думка», 2009. — 272 с.
26. Дорош Н.І. Контроль: теорія і практика. — К.: Знання, 2006. - 495 с.
27. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т.1/Редкол.: С.В. Мочерний (відп.ред.) та ін. - К.: ВЦ «Академія»,2000. — 864 с.
28. Ільїна С.Б. Основи оподаткування: навч.-практ. Посібник / С.Б. Ільїна. — К.: Кондор, 2009. — 378 с.
29. Камінська Т.Г. Взаємозв'язок доходів і витрат як категорій оціночних характеристик руху капіталу в обліку / Т.Г. Камінська // Науковий вісник НУБіП України: зб. наук. праць. — К.: Вид-во НУБіП України, 2010. — Вип. 154. — С. 18-23
30. Кардаш В.Я. Маркетингова товарна політика: Підручник. — К.: КНЕУ, 2008. — 240 с.
31. Кондрашова С.С. Інформаційні технології в економіці: Навч.посібник.— К.: МАУП, 2008. — 136 с
32. Кудряшов В.П. Курс фінансів: навчальний посібник / В.П. Кудряшов. — К.: Знання, 2008. — 431 с.

33. Кузьминський А. М., Кузьминський Ю. А. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – К.: «Все про бухгалтерський учет», 2008.
34. Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. Основи оподаткування: навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. /Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча. – Львів: „Новий світ – 2000”, 2008 – 504 с.
35. Кулаковська Л.П. Організація і методика оподаткування. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 568 с.
36. Лазаришина І.Д. Економічний аналіз: теорія, методологія, практика. - Тернопіль, 2009. - 434 с.
37. Лишиненко О.В. Бухгалтерський облік: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 632 с.
38. Лук'янець Т.І. Маркетингова політика комунікацій. — К.: КНЕУ, 2008. - 236 с.
39. Лучко М. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: Навчальний посібник/ Михайло Лучко, Ірина Бенько,. - К.: Знання , 2006. - 311 с.
40. Марочкіна А.М. Бухгалтерський облік за національними стандартами: Навчальний посібник – Х.: Торсінг, 2007. – 287 с.
41. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Підручник - Київ: КНТЕУ, 2008. - 514 с.
42. Наратовська Л.В. Управлінський облік: підруч. для студ. вищ. навч. закл. /Л.В. Наратовська. – К:Книга, 2004.- 544 с.
43. Ніколаєва В.П. Економічна сутність і зміст категорії «дохід підприємства» / В.П. Ніколаєва // Облік і фінанси АПК : наук.-виробн. журнал. – 2009. – № 3. – С. 90-92.
44. Остап'юк М. Я. та ін. Історія бухгалтерського обліку: Навч. посібн. для вузів/М. Я. Остап'юк, М. Р. Лучко, Й. Я. Даньків. - К: Знання, 2008. - 276 с.
45. Панченкова Ю.В., Зеленська О.Г. Економічна сутність доходів основної діяльності промислового підприємства / Ю.В. Панченкова,

О.Г. Зеленська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.10. – С. 239-248

46. Пархоменко В.М. Бухгалтерський облік в Україні. Нормативи. Коментарі. Ч. 6 — Луганськ: «Футура» ДСД «Лугань», 2008. — 368 с.

47. Петрик О.А. Контроль: методологія і організація: Монографія. / О.А. Петрик. – К.: КНЕУ, 2009. – 260 с.

48. Понікаров В.Д., Серікова Т.М. Контроль: Навч. посіб. / В.Д. Понікаров, Т.М. Серікова. – Х.: ВД «Інжек», 2006 – 224 с.

49. Проблеми обліку доходів підприємства та перспективи їх вирішення / О.Т. Бровко, А.В. Деревянко, Н.О. Стопчак // Бухгалтерський облік і контроль. – 2014. - № 8. – С. 5-9

50. Пушкар М.С. Фінансовий облік. - Підручник - Тернопіль: Карт-бланш, 2007.

51. Пушкар М.С. Історія обліку та оподаткування господарської діяльності: Навчальний посібник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2006. – 223 с.

52. Селіверстова І.О., Зозуля І. Перспективні шляхи вирішення проблеми обліку доходів і витрат підприємництва / Бухгалтерський облік і контроль. – 2013. – № 25. – С. 8-11

53. Свідерський Є.І. Бухгалтерський облік у галузях економіки. Навч. посібник.— К.: КНЕУ, 2009. — 233 с.

54. Сідун В.А. Економіка підприємства / В.А. Сідун, Ю.В. Пономаренка: навч. посібн. – К. Центр навч. літ-ри, 2007. – 436 с.

55. Сопко В. Бухгалтерський облік: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2008. — 448 с.

56. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: Навчальний посібник. - 4-те вид. доп. перер. - Львів: Новий Світ-2000, 2006. - 344-те вид. допов. і перероб. - К.: Алерта, 2008. - 926 с.

57. Тімащук О.О., Шило В.П. Основи оподаткування: Підручник. /

О.О. Тімащук, В. П. Шило. – Львів: „Новий світ – 2000”, 2008 – 504 с.

58. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручн. для вузів. - К: Алерта, 2006. – 1080 с.

59. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник / Н. М. Ткаченко. – 3-тє вид., допов. і переробл. – К.: Алерта, 2008. – 926 с.

60. Усач Б.Ф. Контроль: Навч. посібник.- К.: Знання-Прес, 2008. - 223 с.

61. Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навчальний посібник. 2-е вид., перероб., доп. – Житомир: ЖІТІ, 2009. – 436 с.

62. Швабій К.І. Дохід як об'єкт оподаткування / К.І. Швабій // Науковий вісник Національної академії державної податкової служби України. – Сер.: Економіка, право. – 2012. – № 4 (47). – С. 105-112.

63. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. - К.: Знання, 2007. - 447 с.

64. Шмиголь Н.М. Економічна суть доходів та доходності в системі управління підприємством / Н.М. Шмиголь // Держава та регіон: наук.-виробн. журнал. – Сер.: Економіка та підприємництво. – Запоріжжя: Вид-во Класичного приватного університету. – 2013. – № 7. – С. 221-225.

65. Elements of Financial Statements: Statement of Financial Accounting Concept № 6 // Financial Accounting Standards Board. – Stanford, 1985. December. – Par. 78, 80.

